

Uitgave DE WILDE ROOS 1^e Jaargang
- NUMMER 12

Periodische uitgaaf verschijnende minstens 60maal per maand

L. VERBRUGGHE

De Zeevischvangst De Roode Vloot

BRUSSEL

Nationale Uitgeversmaatschappij DE WILDE ROOS

Jozef Stevensstraat, 8

1923

Voor Klaasdag, Kerstdag en Nieuwjaar

Prachtige keus van Kinderboeken
in de Winkels van DE WILDE ROOS

Partijvrienden :

Voor uw kind noch geweer, noch trommel,
noch soldatenpet, maar

EEN BOEK.

Maandelijksch Bijvoegsel aan *De Wilde Roos*
N° 11 van November 1923

EERSTE JAAR

BOEKENLIJST N° 12

VAN HET

Nationaal Uitgevershuis der Belgische Werkliedenpartij

Jozef Stevensstraat, 8, Brussel

Tel.^o: 259.12. -- Postcheck : 99693

Speciaal assortiment van geschikte boeken
voor turners.

ABEDANON : Het Roeiën	1,25 fl.
BENJAMENS en DUVERGÉ: Zwemmen	2,50 fl.
BLOM : De Toesteloefeningen in de Gymnastiek	0,90 fl.
BLOM : Keur van Toesteloefeningen	0,30 fl.
BLOM : Orde — Vrijë — Halter en Staafoefeningen	0,75 fl.
BLOM : De Gymnastiek voor Meisjes	0,90 fl.
BOLLANSÉE : De Biologische klim- ming in de Lichame- lijke Opvoeding	6,75 fr.
BOLLANSÉE: Het theoretisch en prak- tisch onderricht in de Lichamelijke Opvoe- ding in België.	4,00 fr.
BOLLANSÉE : Bijzondere theorie der Lichamelijke Opvoe- ding op de Normaalschool	3,00 fr.
BURGER : Hoe men voor atletiek oefent	0,90 fl.
CÉDÉE : Het Lawn-Tennis-spel	0,30 fl.
DELAIVE : Spelen, Kampen en Volksoefeningen	3,50 fr.

DISSE : Leerplan voor het Gymnastiek onderwijs op de Lagere school	0,20 fl.
DISSE en LABERTÉ: Gymnastiek voor Meisjes	1,40 fl.
DISSE en LABERTÉ : Gymnastiek voor Jongens	0,75 fl.
DISSE en LABERTÉ : Theorie der Gymnastiek	0,75 fl.
DISSE en LABERTÉ : Praktijk der Gymnastiek	0,75 fl.
DISSE en SCHEFFER : Grondslagen der Lichamelijke Opvoeding	2,50 fl.
EMMA : Hoe ik mijne kinderen grootbracht: Lichamelijke en geestelijke opvoeding	0,35 fl.
FEITH : De drie K's. (Kennis, Karakter, Kracht)	1,25 fl.
FERDINANT-DE JONG : Gymnastiek voor de vrouw en het meisje	0,10 fl.
FESCHOTTE : Het Vaardigheidsdiploma Olympisch Comité	0,75 fl.
FOURMEN : Gezondheid — Schoonheid — Kracht	0,60 fl.
HANSEN : Krachtsport (zware Athletiek)	0,35 fl.
HANSEN : Lichte Athletiek	0,35 fl.
HEADLY : Boxing	1,75 fl.
HYLKEMA : Het Voetbalspel	0,10 fl.
KOSTER : De Lichamelijke Opvoeding op de Lagere School	1,25 fl.
KUYPER : De Ademhalingsgymnastiek	3,50 fl.
LABBERTÉ : Handboek voor Turners.	0,50 fl.
LABBERTÉ : Knotsoefeningen	0,35 fl.
LABBERTÉ : De Gymnastiek aan Toestellen.	0,95 fl.
LABBERTÉ : Kamergymnastiek voor 't vrouwelijk geslacht	0,75 fl.

L. VERBRUGGHE

Bestuurder der « Oostendsche Reederij ».

DE ZEEVISSCHERIJ DE ROODE VLOOT

Nationaal Uitgevershuis

DE WILDE ROOS

Samenw. Maatschappij

Joseph Stevensstraat, 8

Brussel

1923

HET SOCIAAL MIDDEN

De talrijke pogingen, die vóór den oorlog aangewend werden om de socialistische gedachte bij de visschers te verspreiden, waren vruchteloos gebleven.

Het groot onderzoek, dat in 1886 ingesteld werd, had de verschrikkelijke armoede, die onder deze bevolking heerschte, alsook de schreeuwend misbruiken, die ze te lijden had, openbaar gemaakt.

Maar van zijn prilste jeugd af gewend zijnde aan den arbeid van 's avonds tot 's morgens en van 's morgens tot 's avonds, was de visscher meestal ongeletterd en gebonden aan eeuwenoude gewoonten, aan overleveringen en aan bijgeloof : hij was onderdanig, goedgezakkig en zonder kommer voor den dag van morgen; hij vergenoegde zich met te klagen over een lot dat hij trouwens aanvaardde met kalmte en een echt Oostersche berusting in het noodlot.

Wanneer hij een goede vangst had gedaan veroorloofde hij zich gedurende enkele dagen een welvaart en een vermaak, waarin zijn grove zinnelijkheid en ruwe driften hoogtij vierden. Wanneer de vangst mislukte dan leefde het gezin zoo goed of zoo kwaad als 't kon en dagelijks stelde de visscher zijn leven bloot, maar niemand schonk er de minste aandacht aan.

De socialistische gedachte kon niet ontpoppen in dit zoo onverschillig midden,, behebt met een waren kastegeest, en waar men zich hoedde voor al wie geen rechtstreeksche betrekkingen had met het visschersleven.

De huizing hielp mede om dezen geest van afzondering te versterken. Oostende, deze wereldsche badstad, spande alle pogingen in, om gedurende twee maanden, aan een menigte van leeggangers het comfort van weelde en vermaken te verschaffen en de visscher gevoelde zich in dat midden als een ongewenschte, een arme bloedverwant, dien men niet kennen wil.

Het ongehoorde spekuleeren op terreinen en gebouwen had het bovenmatige stijgen der huurprijzen voor onmiddellijk gevolg en ook het langzaam verduwen van die visschershuisgezinnen naar een half dozijn ongezonde straten langsheen de haven die overbevolkt, opgepropt met verwaarloosde slordige kinderen aan de volkrijke Sohowitz te Londen deden denken.

De Oostendsche socialistten stelden in 1907 een zeer grondig onderzoek in over de voorwaarden van huizing en inwoning der familiën. Verschrikkelijke toestanden werden aan het daglicht gebracht. Maar opdat men ons niet zou verdenken van partijdigheid of overdrijving, ontleenen wij de volgende gegevens aan officiële oorkonden: « Onderzoek aangaande zeevisscherij in België, ingesteld door het Ministerie van Arbeid. » (1)

« Bijna alle huishoudens, zegt de schrijver, bewonen ongezonde vertrekken.

Het algemeen sterftcijfer bedraagt voor de wijk 23 % en indien de geboorten er talrijk zijn (44 % in 1910) zoo is het sterftcijfer voor de kinders er dubbel dan voor de volwassenen.

Niet alleen de gezondheidstoestand laat er te wenschen. Zoek naar de oorzaak van vroegtijdige

(1) Ch. Dezuttere, Enquête sur la pêche maritime en Belgique. — Uitgaaf: Ministerie van den Arbeid, 1909.

ontucht en ondeugd : gij zult ze achtmaal op tien vinden in de opeenhooping, in het samenhoeken en in de ontoereikendheid der woonplaatsen. Het onderwijs bestaat er niet en de voorzorg is er onbekend.

De woningplaaq is trouwens ook een der werkdadigste oorzaken van een andere sociale wonde : het alkoholisme. Hier wordt de nood nog gevoeliger door de sterk in aantal toenemende drankhuizen. Men mag zeggen dat de helft der gebouwen van de visscherswijk een herberg bezitten op hun gelijkvloers. »

Hier volgen eenige schetsen gelijk ze ons opvielen bij onze toevallige bezoeken :

« Ziehier een gebouw met twee verdiepingen, waarin een honderdtal personen wonen. Het is een ware steeg van visschers. Men treedt er in langs een bijzonderen ingang; maar werkelijk, gedwongen en voor de redenen die men kan gissen, nemen de huurlingen ingang langs de herberg van het gelijkvloers, waar zij zich langer ophouden dan betaamt en meer dan noodig is of zijzelven zouden willen.

Er zijn twee «lavatories» voor elf huishoudens, een beneden en een op de eerste verdieping, waar zich ook de pomp bevindt. Elke huurder is verplicht op zijne beurt de wekelijksche schoonmaak van den trap en den planken vloer, wier reinheid slechts betrekkelijk is, op zich te nemen. De vuile waters worden weggespoeld langs bakken, één per verdieping, die verbonden zijn met de stadsriolen ».

Volg ons in een vertrek :

« Hier woont een visschersfamilie bestaande uit vader, moeder, grootmoeder en zes kinderen. De woning bezit twee kleine kamers, eene op de verdieping en een zolderkamer. In deze woning heerscht de slordigste armoë. Hoe lost men hier het vraagstuk op om met

900 à 1000 fr. 's jaars, hetgeen bruto het salaris is van een Oostendschen visscher, een familie van 9 personen te huisvesten, te voeden en te kleeden? Dit problema zullen gevoelige personen waarschijnlijk niet instudeeren. De muren zijn met een grove laag kalk bedekt; zij zijn berookt door het kachelvuur en brokkelen uit op verschillende plaatsen met groote melaatsche vlekken, die onvoldoende gedekt zijn met onbenullige reklaam-chromos. Twee bedden — het een in hout en bruin geschilderd; het andere in ijzer — beiden tegen den muur der keuken geplaatst, waarvan zij bijna de helft der oppervlakte innemen, zijn met vuile en gescheurde dekens bedekt..

Ziehier nog een visschersbinnenhuis. Het werk wordt er beredderd door een meisje van acht jaar, die eten kookt gedurende moeders afwezigheid; deze laatste leurt met visch en is naar de vischmijn.

Het vertrek bestaat uit twee kamers : een keuken, die zoo eng is dat vier of vijf personen te nauwer-nood er zich in kunnen recht houden, en een kamer met twee bedden : Het is er nog al tamelijk zindelijk.

In hetzelfde gebouw ontmoeten wij nog een andere visschersfamilie, die negen kinderen telt; het oudste kind is 12 jaar oud en het kleinste telt slechts eenige maanden.

Onder de oudere kinderen zijn er die langs de straten kuieren, de andere zijn in de school. Het is Zaterdag, wasch- en kuischdag. Op den vuilen planken vloer, waarop korsten brood en vischgraten verspreid liggen, vechten, — te midden van een walgenden luchtkring, bijna onadembaar gemaakt door de flauwe geuren, die opstijgen uit een ziedenden pot, met on dicht deksel, — twee kinderen, met vuil aangezicht, blootvoets en met gescheurd en vuil slaapkleed, om het

bezit van een suikerstok, terwijl een grootere zuster van 8 tot 9 jaar in een hoek der kamers netten breidt! Onder de stoof hangt een hoop linnen op een koord te drogen. In dezelfde kamer, zien wij twee bedden en een beddezak, die, 's avonds, ontrold en nu opgeplooid, als derde beddeleger dient.

Eenige photo's, enkele chromos en eenige godsdienstige pleisteren beeldjes, zeetoneelen en afdrukken van booten, enkele vazen, een tafel met drie of vier stoelen, maken gansch het mobilair uit. In een aanpalende plaats, half gevuld met een groote kast, slapen vader en moeder met het kleinste kind. Huur : 17 fr. per maand. Bijzonderheid : Armoe en C°. (1)

Sedert den oorlog is de woningnood nog verergerd, de huurprijzen zijn verdriedubbeld, en zelfs vervierdubbeld. De weldadige Vandervelde-wet en de invloed van den Zeemansbond, het Visscherssyndikaat hebben het alcoholisme doen verdwijnen. Het sterftecijfer is verlaagd in groote mate, daar de visschers nu meer weelde kennen en dank zij den invloed van de gezondheidsmaatregelen voorgeschreven door den burgemeester van Oostende, Dr Moreaux, een voortreffelijken hygiënist.

De huishuur was voor de visschersgezinnen een zeer drukkende last, daar de loonen, bijzonder op de zeilschepen, zeer gering waren. De visschers der zeilschepen maakten inderdaad het proletariaat der zee uit.

Geen vast loon, zij zeilden op 't stuk; de uitbating geschiedde inderdaad volgens winst en verlies in de verhouding van een derde voor den reeder en twee derden voor de bemanning.

De verdeeling per derde geschiedt na afbetaling

(1) Cf. Dezutter. Enquête sur la pêche maritime, 1914, bl. 392, 393, 394.

van de gemeene onkosten. Maar deze gemeene onkosten worden zoodanig berekend, dat het grootste aandeel door de bemanning gedragen wordt en dat de reeder er het minimum van betaalt.

Het leveren van kolen, van ijs en het approvisionneeren valt den reeder ten deel, die er zijn winst op afneemt, of wel wordt een leveraar aangeduid, die een gedeeltelijke teruggave aan den reeder bezorgt.

De bemanning van een zeilsloep bestaat uit vier mannen en een scheepsjongen, maar men kent een aandeel toe aan den «donkey» of stoomwinde.

De reeder of een persoon door hem aangesteld, verhuurt de manden om de visch naar de vischmijn te brengen tegen 0,50 fr. of 1 frank. In sommige rekeningen, die wij gezien hebben, bedroeg de huur van de manden 75 franken, wanneer de bruto-opbrengst slechts 300 frank was. Een ander schreeuwend misbruik is nog dit van den *koopmansvisch*, het aandeel van den reeder. Deze eigende zich, vóór allen verkoop, een mand dure visch, tongen of tarbot, enz. toe.

De verslagen van de lokale commissie van zeeteelt duiden de misbruiken aan, die heerschen in de nijverheid van de zeilvisscherij. « Wij moeten terugkomen op onze aanmerkingen, vooruitgezet in 1896, aangaande de overtollige onkosten, die de visscherijnijverheid moeilijk en moeilijker, minder winstgevend maken en die ze welhaast geheel zullen sloopen. Onzes inziens is het de fout van onze reeders, die elkander niet raadplegen, die nooit onder elkander de belangen van de nijverheid bespreken en zich maar zeer weinig bekreunen om haren vooruitgang.

Onder alle misbruiken stippen wij de volgende aan :
a) de manden; b) de steenkolen en magazijnartikelen;
c) het verkoop en het achterhouden van het oude

touwwerk; d) het mijngeld; e) de kosten voor kalfatering ».

De loonen in de zeilvisscherij zijn zeer willekeurig en onbestendig. Zij hangen af van de wisselvalligheden in de opbrengst der vischvangst. Deze opbrengst hangt af van de vaardigheid en de krachtinspanning van den schipper en ook van het toeval en van de weersomstandigheden.

Daar de uitbatingskosten worden afgetrokken van de brutoopbrengst, kan men nagaan welke voorname factor deze kosten in de berekening van het aandeel van den patroon innemen, naarmate ze kostelijk of belangrijk zijn.

Het onderzoek nopens de visscherij, dat wij aanhaalden, stelde het gemiddeld loon van vóór den oorlog aan 2,68 fr. Maar wanneer de opbrengst gering was, en daarbij de uitbating kostelijk, dan daalde het salaris tot 2,30 frank.

« Zulk een loon, komt niet overeen met de eischen van het hedendaagsche leven, en een nijverheid, die slechts zulke voordeelen kan opleveren aan hare werklieden, is gedoemd tot een onvermijdelijken ondergang. wanneer zelfs het gemiddeld looncijfer altoos zou bereikt worden, hetgeen zich niet eenmaal op twee voor doet. » ⁽¹⁾

De visscher moest verder mondvoorraad koopen voor eene reis van acht tot tien dagen, hetzij voor 0,75 fr. à 1 fr. per dag. Het inkomen van de familie daalde dus gemiddeld tot 1,50 fr. per dag.

Is het dan te verwonderen, dat in de visschershuisgezinnen een onbeschrijflijke armoe heerschte. Terwijl het kroost rondzwierf in de straten, leurde moe-

⁽¹⁾ Ch. Dezuttere. Enquête sur la pêche maritime. Etude sociale bl. 23.

der met visch om het huishoudelijk inkomen te vermeerderen, ofwel ging zij het zwaar werk verrichten in de burgershuizen en in de hotels. In den Zomer verliet de visscher dikwijls zijn ondankbaren stiel om een ander stiel waar te nemen : lossers, schilder, sjouwer enz. En wanneer het weeldeleven te Oostende uitdoofde, trok hij vóór negen maanden terug naar zee en leefde er weer het zware leven van inspanning en gebrek.

* * *

Zoo was de toestand vóór den oorlog.

Enkele dagen vóór den val van Antwerpen vluchtten de treilers naar Engeland. Den vóóravond van de aankomst der Duitschers te Oostende, was het een ware vlucht van de gansche visschersbevolking. Verschrikt stopte men de vrouwen, de kinderen en de ouderlingen met honderden in het scheepsruim en op het dek der sloep. Een veertigtal zeilschepen, overtollig geladen, vluchtten met hunne menschelijke lading. Wij herinneren ons nog dezen afschuwelijken dag. De droefheid was in alle harten; de droefheid was in de lucht; in de dikke wolken, die slechte dagen voorspelden.

Terwijl men de kanonnen hoorde dreunen en dat de doodzaaiende vliegtuigen over de stad ronkten, zeilde de kleine vloot langzaam in de richting van Lowestoft, waar zij 's anderendaags, na zes en dertig uren afschuwelijken overtocht aankwam. Een stormwind huilde in de zeilen. Onmeetbare golven stortten met geweld op de vluchtelingen, schrikwekkende kreten klonken overal en wij zagen moeders hun kind, dat dood was van kou en ontbering, in hun armen wiegen.

Niemand dacht er toen aan dat dit uitwijken aan de ellende van deze bevolking en van de visschers een einde zou stellen en dat de zonnestraal die hunne aankomst op den Engelschen grond begroette voor hen een

beter toekomst voorspelde.

Onder den invloed van de gebeurtenissen en door den omgang van de Belgische werklieden met de Engelsche, konden de visschers, die in de fabrieken en in de visschershaven zoo wel hun brood verdienden, hun verleden van armoë met hun hedendaagschen welstand vergelijken.

De sluier van de onverschilligheid en van de onwetendheid scheurde, zij kenden eindelijk de voordeelen van het solidariteitsgevoelen, van de ontvoogdingsgedachte. Zij werden leden van de syndikaten, bekwamen voordeelijker voorwaarden bij hun werk en boden een zegevierenden weerstand aan alle pogingen tot inkorting van de bekomen verbeteringen.

Te Oostende, na den wapenstilstand, teruggekeerd, lieten de visschers zich met geestdrift lid maken van den Zeemansbond, een Afdeeling van het Internationaal Syndikaat van Transport.

Het gele syndikaat, dat gesticht werd omtrent hetzelfde tijdstip, bekwam een onbeduidenden bijval: slechts een tweetal dozijnen inschrijvingen.

Men zal licht begrijpen dat de reederij de voorwaarden van vóór den oorlog, met zijn armoë en zijn misbruiken, weer wilde inbrengen.

Maar de visscher was niet meer de geloovige mensch, de gehoorzame, de onbekommerde, levende onder de ikzuchtige voorgij van een patronaat, dat een almachtige geestelijkheid tot bondgenoot had.

De werkstakingen van 1919, 1920 en 1921, die drie maanden duurden, bekrachtigden met glans de gemeenschapsbanden, die alle werklieden van de zee vereenigden en versterkten de leefbaarheid en den groei van het jong syndikaat.

De staking van 1920 riep de roode vloot in het leven.

DE ROODE VLOOT,
ANSEELE'S DROOM
WERKELIJKHEID GEWORDEN !

De bespraakte volksleider, de onvermoeibare zaaier van het gedacht der samenwerking en van het socialisme in Vlaanderen, betoogde, vóór omtrent vijf-entwintig jaar, in een meeting, voor de visschers, de noodzakelijkheid van een samenwerkende reederij. De bijval was gering : een vijftigtal toehoorders : Al de socialisten van Oostende en al de onbeslisten, die dezen hadden kunnen bijeen trommelen. De visschers waren afwezig. Door drukking en beloften had men ze verwijderd van den « révolutionnaire » die dierf beweren hun lot te kunnen verbeteren.

Of hadden de visschers ooit te klagen gehad over hun lot ?

De geesten waren gesloten, de tijden nog niet gekomen.

Anders werd het onthaal na den wapenstilstand. Na de staking van 1919, bleven twee kapiteins, A. Blondé en L. Zonnekeyn zonder aanmonstering gedurende een jaar. Zij hadden de verzuchtingen van hun werkmakkers durven verdedigen.

't Was in deze omstandigheden, dat men aan Anseele vroeg de mogelijkheid te overwegen een visschersvloot in te richten.

Een eerste vergadering tusschen de makkers van

Antwerpen, Gent en Oostende, werd gehouden in Vooruit den 6 November 1920.

Men debatteerde lang over den vorm aan de Maatschappij te geven : de samenwerkende of de naamlooze. De vergadering nam eindelijk dezen laatsten vorm aan; de belangrijke kapitalen, die noodig waren, zouden, onder cooperatieven vorm, slechts kunnen bekomen worden na lange pogingen en langdurige voetstappen. Daarom werd de naamlooze vorm aangenomen.

De soort der aan te koopen booten werd wederzijds met niet minder overtuiging verdedigd. Met een ongemeene klaarheid van geest, met wonderbare visie in de toekomst, over een onderwerp waarin hij op dit oogenblik gansch oningewijd was, vatte Anseele, na twee uren discussie de beweegredenen voor en tegen samen en ontwikkelde zijn besluit, welk in werkelijkheid, het gansch economisch en sociaal programma der toekomstige maatschappij omschreef.

Een som van vijftien duizend frank gestort bij gelijke aandeelen door de groepen Antwerpen, Gent en Oostende, werd ter beschikking gesteld van een studiecomité bestaande uit Anseele, J. Heckers, G. Declercq, A. Blondé en L. Verbrughe.

De treilers kostten op dat oogenblik zeer duur. Een Oostendsche firma had voor één eenheid kort voordien achttien duizend ponden betaald, wat toentijds 720.000 fr. vertegenwoordigde.

Zij kostten op het oogenblik der indienststelling een millioen frank. Wij konden zulken prijs niet betalen.

Wij hadden trouwens andere inzichten : Volgens de bepalingen van het Verdrag van Versailles had Duitschland aan België schepen van verschillende tonnemaat moeten afstaan. Onder deze booten bevonden zich drie groote stoomtreilers, vervaardigd in 1916

en in 1918 : De Forseti, de Nogat, en de Admiraal Von Pohl, aan de kaden van Oostende. Een zorgvuldige schatting had ons op de hoogte gebracht dat zoo deze booten niet van 1ⁿ rang waren, zij toch beter waren dan vele eenheden, die in Oostende vaarden.

Wij vernamen dat de Regeering aanbod had voor 150.000 fr. en dat zij deze geweigerd had, ze te gering schattende, en dat zij deze schepen in openbaren verkoop zou stellen.

Wij besloten ze aan te koopen en wij waren overtuigd dat wij zelfs aan 325.000 fr. per eenheid, op dit oogenblik, een voordeeligen koop zouden doen.

Wij verwachtten met ongeduld den verkoopdag, zonder aan iemand onze inzichten kenbaar te maken, Deze verkoop werd eindelijk vastgesteld op Woensdag 29 Juni 1921, te 11 u., in de Magdalenazaal te Brussel, vóór, zooals het bestek luidde, M. Preaux, Opziener van Registratie en Domeinen te Brussel en door tusschenkomst van M. Devos, opzichter van bestuur in het Ministerie van Geldwezen.

Den vooravond, Dinsdag 28 Juni, was het Studie-Comiteit te Brussel vereenigd, bij Anseele, om de gebeurtenissen af te wachten. Te vijf uur 's avonds liet men door een telefonisch bericht weten dat de verkoop geen plaats zou hebben; waarom deze verandering op het laatste oogenblik? Het schijnt dat het Bestuur van het Zeewezen niet had durven weerstaan aan zekere voetstappen, aan zekere invloeden en dat men de socialisten kost wat kost moest beletten een reederij te stichten, wat als een groot gevaar voor de visscherij-nijverheid moest aanzien worden.

Aangezien deze heeren dergelijke middelen gebruiken om ons te beletten belang te stellen in hunne nijverheid, zullen wij bewijzen, zegt Anseele, de telefoon verlatende, dat wij het toch kunnen doen, niette-

genstaande hun weerstand. En zich tot een van ons richtende : « Binnen twee maanden moeten onze eerste eenheden te Oostende zijn ». Juist op 29 Oogst werd de koopakte van twee treilers geteekend. Uitgerust zijnde voor de vischvangst kostten zij 7000 Engelsche ponden aan 49 fr. of 343.000 frank. De booten, die de werf verlieten einde 1920, maakten uitmuntenden indruk op de kenners. Sterk, nieuwerwetsch geleken de Duitsche treilers, die men ons, twee maanden vroeger, niet had willen verkoopen ersatzbooten.

De aankomst der booten was te Oostende een gebeurtenis, vooral bij de visschersbevolking. Verschillende afgevaardigden van het land en uit den vreemde kwamen de inhuldigingsfeesten door de Oostendsche socialisten ingericht, bijwonen.

's Avonds, fakkelstoet. 's Anderendaags, een Zondag, doorkruiste een stoet van drie duizend personen voorafgegaan door de Harmonie van Vooruit de stad. Anseele sprak een gloeiende redevoering uit van op de brug van de Van Beveren, die getooid en bebloemd was.

Tochtje in zee : Op het dek van de « Massart » verdrongen zich 300 menschen. Artikels verschenen in dagbladen, ingegeven door den nijd van zoogezegde bevoegdheden, die alleen de visscherijnijverheid bekeerden te beheeren en onze onderneming gewaagd noemde, wellicht omdat wij ons niet bekreunden om hunne ondervinding.

De maatschappij «De Oostendsche Reederij», die de treilers zou uitbaten, werd gesticht den 1 Oktober 1921.

Zij heeft voor doel :

De uitbating, het bevrachten, den aankoop, den verkoop, het verhuren, het bouwen, het herstellen van alle visscherijvaartuigen, en andere schepen en boo-

ten, ondernemingen van personen en koopwarenvervoer. Zij mag alle handels-, nijverheids- en financieele ondernemingen aangaan, die rechtstreeks of onrechtstreeks op deze zaak betrekking hebben, zoowel in den vreemde als in België. Zij mag bij middel van bijdragen, van versmelting, van inschrijving, van deelneming, of op welke manier ook, zich bemoeien met andere ondernemingen of maatschappijen die voor hoofd- of bijdoel een voorwerp hebben dat de tegenwoordige maatschappij aanbelangt. Dit programma is dus zeer uitgebreid. De bijval der bijtredingen was zoo groot dat het kapitaal onmiddellijk op twee millioen frank werd gebracht. Oostende had voor vierhonderdduizend frank ingeschreven.

Het bestuur-Comité besloot in zijn eerste zitting drie andere schepen aan te koopen. Acht dagen later waren A. Blondé, Van Muyzen en Verbrugghe op weg. Zij bezochten de Engelsche visscherijhavens, op zoek naar de beste eenheden.

Zij reisden des nachts, sliepen in de treinen om tijd te winnen. Twee dagen te Milford, op de Iersche Zee, dan te Swansea op het Kanaal, dan een tocht van vier-en-twintig uren tot Inverness, een kleine haven ten Noorden van Schotland, van waar de Hampshire, vertrok met Lord Kitchener, voor de tragische reis gedurende dewelke hij werd getorpilleerd. Van daar een omreis naar Aberdeen, dan op weg naar het Zuiden van Engeland naar Brightlingsea. Drie dagen later boden zij zich aan bij de Admiraliteit en wanneer Declercq, de bestuurder van de Bank van den Arbeid, en schrijver dezes den naam van de booten bekend maakten, die wij hadden gekozen en den prijs dien wij boden, denzelfden betaald voor de twee eersten, dan stak de zoo opgesmukte hooge ambtenaar de armen in de lucht « no business on

this sum, you have picked out the best of the bunch » (geene zaken voor dien prijs, gij hebt de beste gekozen), riep hij uit.

Nieuw rendez-vous 's anderendaags, den tijd om ons toe te laten na te denken en voor hem zich in betrekking te stellen met andere ministeriële departementen.

Gezien onze koppigheid niet meer te willen betalen moest hij eindelijk toestemmen. Veertien dagen later verlieten de booten Oostende om hun eerste reis te ondernemen.

Wij hadden vijf treilers in de vaart; de bijval werd grooter. Einde Januari was de brutowinst ten zeerste bevredigend. Twee andere treilers werden gekocht in Maart, hetgeen het aantal booten op zeven bracht.

Ziehier hunne namen :

0.147 Edmond Van Bever;

0.148 Theophile Massart;

0.149 Emile Vandervelde;

0.150 Jan Volders;

0.157 Philippe Coenen;

0.158 Edouard Anseele;

0.159 Cesar Depaepe ⁽¹⁾

Wij werden, voor wat betreft de tonnemaat de voornaamste maatschappij van Oostende; een maatschappij, acht schepen bezittende, telde een eenheid meer dan wij; maar integendeel hadden wij een jonge sterke vloot van vaartuigen, aan zeer voordelige voorwaarden aangekocht 7000 £ per boot. De oudste eenheid dagteekent van December 1917; twee werden gebouwd in de maand Augustus

(¹) De achtste treiler 0.146 Alfred Defuisseaux, werd in Oogst 1923, aangekocht.

1918, twee andere in Juli 1919 en twee in December 1920.

Zij behooren allen tot dezelfde klas, zijn de grootste van de haven van Oostende, en meten 41 m. lang op 7 meters breed en worden gerangschikt in de eerste klas der Lloyds. De machines met driedubbele uitzetting ontwikkelen eene kracht van 480 Hp.

De winde is met dubbelen trommel, die elk duizend vademen kan oprollen. De koolruimen kunnen 180 ton brandstof bergen; het vischruim heeft twintig vakken van 5 kubieke meters. Door een speciale behandeling verzekeren die vakken de beste bewaring voor de visch.

Deze treilers, gebouwd onder het toezicht van het Engelsche admiraalschap, door de beste werven van Schotland, waren bestemd voor den bewakingsdienst gedurende den oorlog.

Daar zij buitengewoon stevig zijn, zijn zij ingericht voor de vischvangst in de verste streken en voor alle noodige diepten, zoowel op de kusten van Spanje, als op die van IJsland en in de Witte Zee. De kracht der machines laat ook toe, bij alle weêr te werken; terwijl op andere booten de vischvangst veel afhangt van de atmosferische toestanden.

De draadlooze telegrafie werd op al onze treilers ingesteld. Het zijn de eenige van de haven van Oostende, die gebruik maken van deze wonderbare uitvinding.

Het bewerken der toestellen wordt waargenomen door een lid der bemanning, aan wie het beheer, op zijne kosten, het onderwijs van « operator » heeft laten verstreken.

Men weet dat niettegenstaande de geweldige crisis, die op de visscherij heeft gedrukt, de winst der uitbating voor het 1^e jaar beliep tot 478.789 frank, de

nettowinst na aflossingen, op 264.581.19 fr. Op deze winst werd aan de bemanningen een aandeel toegestaan; dit aandeel bedroeg 300 tot 412 fr. per hoofd, naar gelang den duur van de monsterring.

Voor wat het loopende boekjaar aangaat, dat zal eindigen den 30 September, overschrijden de bekomen winsten voor de negen eerste maanden die van het gansche vorige jaar.

Alhoewel de wet op werkongevallen den reeder niet verplicht de visschers te verzekeren, heeft de Oostendse Reederij van af haar bestaan, in deze leemte voorzien. Al hare bemanningen zijn verzekerd tegen de werkongevallen, tegemoetkomingen zijn bepaald in geval van doodelijke ongevallen.

Anderzijds heeft de maatschappij door kapiteins en mecaniciens der treilers in zijn beheerraad op te nemen, en door de visschers een aandeel in de winsten van de uitbating te verschaffen, een zeer enge samenwerking tusschen kapitaal en arbeid bewerkstelligd, zonder dewelke de onderneming niet kon lukken.

De loonen werden vastgesteld volgens de voorwaarden door den Zeemansbond gevraagd. Alleen de kapitein vaart op paart. Alle andere leden hebben een vast loon, dat afwisselt van 300 tot 450 fr. per maand, boven een ten honderd van 0,25 tot 1,25 fr. op de brutoopbrengst van de vangst.

Het middelmatige loon, komt op een maandelijksch inkomen van :

voor den stuurman	fr. 1100
» » mecanicien	1200
» » stoker	650
» » matroos-marconist	750
» » matroos-visscher	650
» » leerjongen	360
» » scheepsjongen	280

Het aandeel schommelt naar gelang de besomming van den treiler. Voor sommige schepen zijn de loonen hooger dan dit middencijfer. De kapiteins ontvangen een gemiddelde maandelijksche wedde van meer dan 2500 fr. De gansche bemanning wordt daarbij gevoed op de kosten van de Reederij.

De aanwerving der bemanning geeft geen moeilijkheid. Vele visschers aanzien het als een voordeel op onze treilers aangenomen te worden, daar de behandeling er beter is en de loonen hooger zijn tengevolge van de grootere opbrengst onzer booten.

Wij mogen dus zeggen dat onze proef van samenwerking van werklieden op het gebied der zeevisscherij, die in andere landen mislukte, hier schitterend is geslaagd. Wij hebben dezen bijval ontegensprekelijk te wijten aan het vruchtbare initiatief van Anseele en aan zijn merkwaardigen organisatiegeest.

De invloed van de Oostendsche Reederij deed zich onmiddellijk gevoelen. De maatschappij was in weinigen tijd zoo belangrijk geworden, dat men haar invloed niet miskennen kon. Ook werden de betrekkingen, met andere reederijen die eerst schenen koel te zijn meer hartelijk zoo haast het doel dat wij beoogden beter beseft werd.

Gelijktijdig met de verbetering van het lot van den visscher, beijveren wij ook de ontwikkeling van de vischerijnijverheid: het eene is het logisch gevolg van het andere. Wij werkten samen met de andere reederijen voor het stichten van de «*Mutuelle des Assurances des Chalutiers*» en van «*l'Industrielle des Pêcheries*». Deze laatste maatschappij heeft voor doel voor de treilers alle voorraden en benodigdheden voor de booten in 't gemeen aan te koopen.

De Oostendsche Reederij heeft andere ontwerpen ter studie. Een groote sloep, voorzien van een sterken

motor, werd aan een der voornaamste werven van Denemark besteld.

Dit zal het eerste zeilschip van dezen aard zijn en wij zijn overtuigd, dat dit den weg zal openen voor andere vorderingen in de vischvangst. In deze nijverheid, als in alle andere, is de verbetering van het gereedschap en van de inrichtingen een waarborg van vooruitgang.

GESCHIEDKUNDIGE BIJZONDERHEDEN

De geschiedenis der visscherij gaat verloren in den nacht der tijden. Vooraleer den grond te bewerken of het gebruik der metalen te kennen, jaagde of vischte de mensch om zich voedsel te verschaffen.

De kjökenmjöddings ⁽¹⁾ die gevonden werden in de omstreken van De Panne, bewijzen dat vóór het Romeinsche tijdvak onze zeekusten door een visschersbevolking werd bewoond.

De keure die Filiep van den Elzas in 1163 schonk aan de stad Nieuwpoort, somt de rechten op die gesteld werden op de visch.

In de 11^e en 12^e eeuw werd de markt, te Yarmouth gehouden, gedurende het tijdstip van den haring bezocht door de Vlaamsche visschers.

In een brief in 1190, aan den Deken van Brugge gestuurd door Steven, bisschop van Doornik, wordt gezegd dat de graad van het pekelen van den haring een voorname zaak is, omdat in geval van overdagig zouten de Doorniksche diocesanen zouden verplicht zijn overvloedig te drinken.

Het kaken van den haring, uitgevonden in de XIVe eeuw, beïnvloedde de uitbreiding van de vischvangst. De havens van de Vlaamsche kusten, die op dit tijdstip zich uitstrekten tot Grevelingen en gansch Zeeland omringden, rustten meer dan 1000 booten

(1) Kjökenmöddings = keukenafval.

uit. Na de uitvinding van het zeekompas, breidden onze visschers hun visscherijgebied uit tot op de kusten van Ysland.

Stippen we aan dat men op dit oogenblik reeds de geschillen kende tusschen visschers van verschillende natiën en zelfs onder landgenooten. Men sneed de netten door om de visch te stelen. Een bevel van Keizer Karel van Juli 1535 schrijft strenge straffen vóór om dergelijke overtredingen te keer te gaan.

Na Filiep II geraakte de Vlaamsche vischvangst in een tijdstip van ondergang. De opstand der Nederlanden, het plunderen door de Spaansche soldaten, kortom al de ongelukken van dat oogenblik, verwijderden de visschers van de Vlaamsche kust en zetten ze aan naar de Noorderprovinciën, aan wier grootheid zij medewerkten, uit te wijken.

In 1603 bezaten de Vereenigde Provinciën 2000 schepen, betrokken door 37.000 manschappen; een eeuw later leefden 200.000 zeelieden van de vischvangst.

Onder de regeering van het Oostenrijksch huis, bloeide de vischvangst opnieuw in Vlaanderen. Van dit tijdstip af dagteekent de vermaardheid van de Oostensche kabeljauw, die onze zeelieden — bijna ongelooflijk feit — gingen visschen aan de Loffoteilanden, in IJsland, aan de Faroëeilanden bij de Rockallrots in vollen Atlantischen Oceaen; niettegenstaande dat zij ten dien ijde slechts zeer kleine booten, van maximum 16 meters bezaten, — dwergen vergeleken met onze hedendaagsche treilers.

Onder de Fransche Omwenteling kende de vischvangst nogmaals een ondergang en de pogingen tot heropbeuring, ingespannen onder de Hollandsche regeering, mislukten.

Dank zij de premiën toegestaan van 1840 tot 1858 kende de vischvangst een nieuw tijdstip van voorspoed, maar sedert dan, lijdend onder het gewicht der onverschilligheid der openbare besturen, verkwijnende de vischerijnijverheid stilaan.

Geen enkele nijverheid was zoo behoudsgezind als deze. Nu nog worden de verbeteringen er zeer dikwijls aanvaard met achterdocht en worden slechts aangenomen na jarenlange proefnemingen. Zekere onzer vschvangst-methoden kunnen nog vergeleken worden met deze gebruikt door de inlanders van Afrika en Oceanië. In zekere dorpen van Lancashire gebruikt men nog doornen als vischhaken.

De zegen (seinnet) van onder de wal gebruikt, was langen tijd het voornaamste toestel in zwang op de oevers der Noordzee. De verzameling van Gewoonten en Gebruiken der steden Nieuwpoort en Oostende, gedrukt in 1774 bij De Goessin te Gent, haalt decreten aan van 1539 regelende de breedte van de mazen van het net en uit vrees het broed te schaden, verbiedend met de zegen langsheen de lijn van lage water te visschen.

De «Seine» gesleept tusschen twee booten gelijk de Gangui van de Languedoc wordt te Blankenberghe gebruikt tot in 1855. De visschers van Narbonne plaatsen een zak te midden van de zegen. De vleugels zijn bebalast met lood en ondersteund door drijvende kurken. Een andere uitvinder maakt de vleugels vast aan een langen spier of stok in dennenhout.

De sleep kan van nu af gemaakt worden door één boot in plaats van door twee te samen werkend. Het is de kiem van het hedendaagsche sleepnet. Men verbetert het toestel. Men verwijdert de vleugels, de vischrs van St. Malo binden de zeer vergrootten en verbreedden zak op den stok of spier, dien zij in dikke hou-

ten blokken in den vorm van omgekeerden schoen vasthechten.

In het begin der 19^e eeuw wordt dit toestel door de visschers van Dover en Ramsgate verbeterd, zij hechten aan de spier ijzeren hoepels of korijzers. Het is het zaknet waarvan de zeilschepen zich nu nog bedienen.

Een Engelschman, Cowley, voerde het in 1822 te Oostende in. De vangsten, die hij deed, waren zoo overvloedig dat men hem van bedrog beschuldigde. Het was slechts wanneer men hem door Oostendische visschers had laten vergezellen, dat men aan de zegen en aan de grondlijn vaarwel zegde. Deze grondlijn ook hoekwant genoemd was soms drie kilometers lang en was voorzien van geaasde haken of hoeken op 50 cm. van elkander geplaatst, en diende vooral om platte visch te vangen.

De stoomtreilers hebben zich eerst bediend van het zaknet met spier gelijk de zeilbooten. In 1894 gebruikten zij het zaknet met planken, uitvinding van een Engelschman van Aberdeen, Mr Hearder.

Het gebruik van stoom voor het voortstuwen der visschersbooten werd geheel toevallig uitgevonden. In 1880 hadden de sleepers van Hull en Grimsby geen werk en begonnen het zaknet met boom of spier te slepen.

De opbrengst was uitmuntend. Bezield als ze zijn met een practischen geest, begonnen de Engelschen onmiddellijk stoomvisschersbooten te bouwen. Op de stoombooten van 80 voet volgden schepen van 90, 100 en 110 voet. Naarmate het gebied der visscherij zich uitbreidde, moesten ook de bergkamers ruimer worden. Hedendaagsch hebben de treilers tot 150 voet of 50 m. lengte.

De nieuwe booten hebben op het voorste gedeelte een whaleback, die de bemanning tegen de zeegolven gedurende het werk beschut. Een stoomtreiler is ingericht als een groot schip. Een stoommachine, met driedruk, die zeven tot acht ton steenkool per dag verbruikt, levert een gemiddelde snelheid op van ongeveer 20 km. per uur. In het midden van het dek, bevindt zich de stuurkamer, met daaronder de kabine van den kapitein, waar ook de toestellen voor de draadlooze telegrafie zijn aangebracht. Voren is de post der bemanning, die acht bedden bevat. Aan 't achterdeel de kabinen voor den tweede, den mecanicien, den kok en den scheepsjongen. De koolruimen en het groote ruim voor de visch, en eindelijk het ruim voor het ijs bevinden zich in de voorste helft van het schip.

Alle stoomtreilers visschen nu met het bord of planknet.

Het principie van dit net ligt in het sleepen in tegenovergestelde richting van twee zware borden in hout. Deze borden, korreplanken door onze zeelieden genoemd, hebben een lengte van 2,5 m. tot 3 m. en een hoogte van 1,05 tot 1,40 m.

Om het slepen toe te laten, zijn zij in hun midden voorzien van twee driehoeken van rondijzer, waarvan de eerste, geplaatst tot het vierde van de lengte van het bord, korter is dan de tweede, geplaatst juist in 't midden van deze lengte. De haak van den sleeper vereenigt ze en het gevolg is dat de gesleepte planken met den sleeper een hoek van verschillende graden vormt en dat de drukking van het water altijd tracht ze te verwijderen.

De opening van het net is aan zijn onderdeel voorzien van een loodzeel ook soms met rollen in olmenhout. Dit loodzeel sleept op den grond.

Het bovenste deel van de opening van de kor is

vast aan de korpees die de twee planken naar boven verbindt.

Kortom, het geheel gelijkt aan een overgrooten mond van 30 meters breed en 5 à 6 meters hoog op 60 meter diep, die de treiler op den bodem sleept en die alles oogst wat hij ontmoet.

Het te water laten van een sleepnet is nog al gemakkelijk; maar het ophalen is tamelijk moeilijk. Om de korre in het water te brengen zet het schip zich dwars over naar den wind; eerst zet men het voorpaneel te water; het net wordt uitgeland langs heen den scheepsboord; dan viert men het achter bord in 't water; het schip gaat steeds achteruit en door middel van den weerstand van het water verwijderen de planken zich van elkander; het sleepnet is open, nu hoeft men nog slechts de kor touwen af te laten. Men viert gewoonlijk een lengte gelijk aan drie of vier maal de diepte van den zeebodem. Wanneer de treiler vooruit stoomt, brengt men de twee touwen samen op eene der zijden aan het achterschip, in één ijzeren blok, touw of sletsblok genaamd.

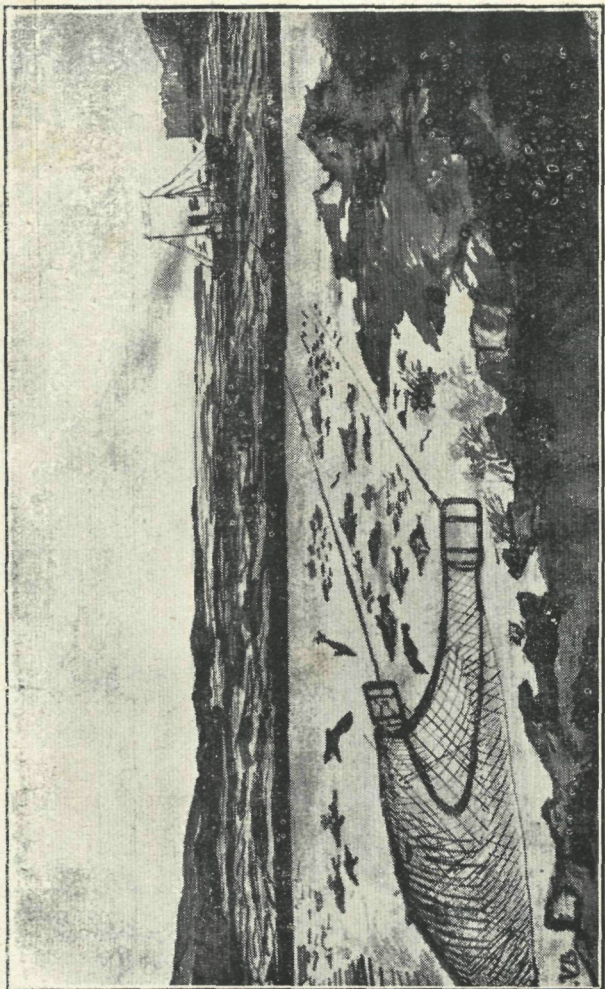
Voor het ophalen dient men de omgekeerde bewerking te verrichten; nochtans wanneer het net langsheen de boot komt, vat men het in het midden bij middel van het kuiltouw en men haalt het op aan den mast, zoodat de bodem van den zak of kuil, waarin zich de visch bevindt, op een zekere hoogte boven het dek gebracht wordt. Men opent alsdan de kuil van het net, die door de pooklven gesloten is en de visch valt op het dek in een perk door planken omzoomd.

De bewerking der ophaling vergt veel behendigheid en veel koelbloedigheid vooral wanneer de zee onstuimig en de treiler geladen is. Men mag niet vergeten dat men in een trek soms van 3 tot 4000 kgr. bovenhaalt.

De kosten van uitbating van een treiler zijn zeer hoog en daar de post der brandstof de voornaamste is, zoeken de schepen vischrijke bodems om zoo spoedig mogelijk hun onkosten te dekken. De duur der reizen verschilt van 10 tot 24 dagen en zelfs meer, en hangt dus af van de hoeveelheid steenkool, die op de boot kan geruimd worden.

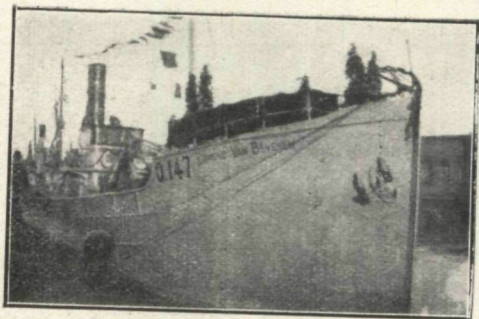
Aan het visschen bij Marocco en in de Witte Zee, dat regelmatig plaats had vóór den oorlog, hebben onze visschers verzaakt. De treilers bezoeken vooral de kusten van IJsland, der Faroë-eilanden van Spanaë, het Noorden en het Noord-Westen der Hebriden, de zeeën en de golven, die Ierland omringen en de lijn van de hoogvlakte van het Vasteland tot het Zuiden van Portugaal.

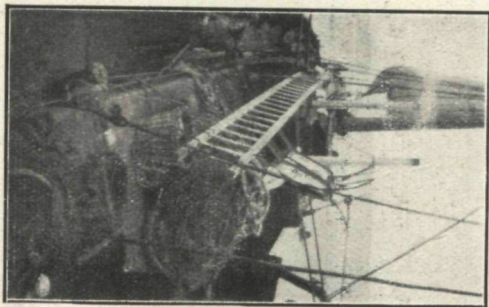
Trawler op de vischvangst

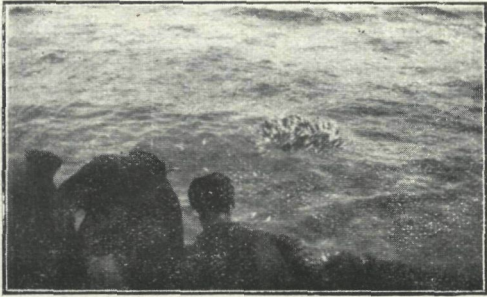
De *Van Beveren*
versierd voor de
inhuldigingsfeesten

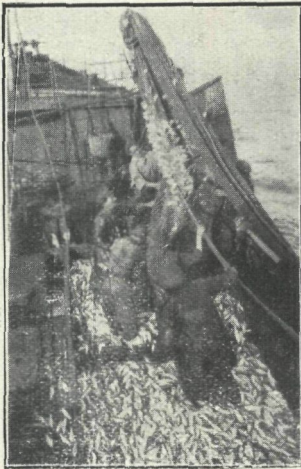
Vischgrond op de
Engelsche kust

Achterbrug van een trawler

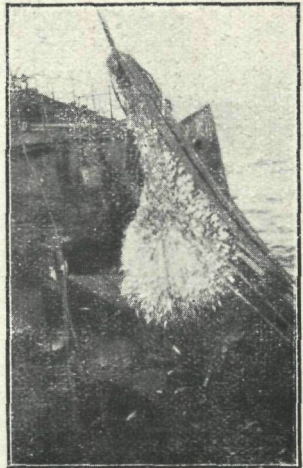

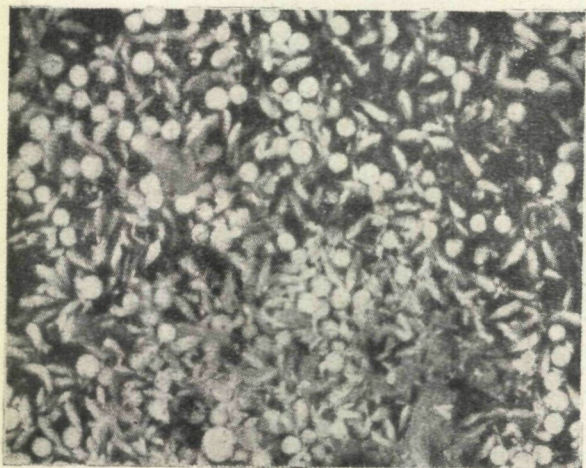
Opwinden van de kor. De kuil drijft.

De kuil van de kor
met haring gevuld

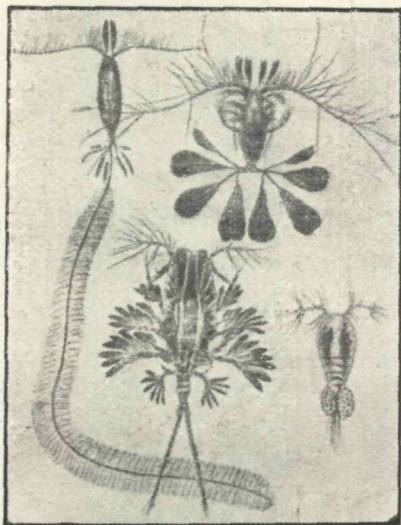

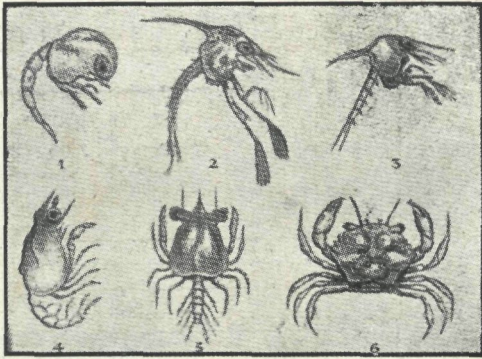
De oogst

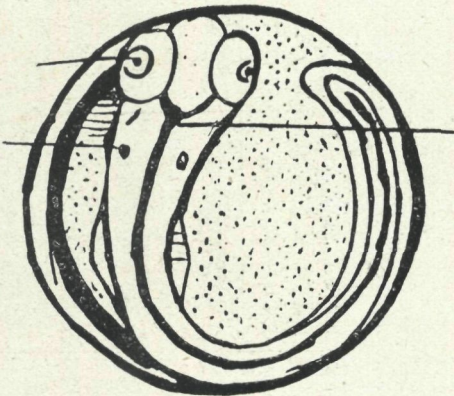
 Plankton met vischeieren
 Vijf maal vergroot

Typen van roei-
 sprietkreeftjes
 (copepoden) van
 het dierplankton
 Vergrooting
 200 maal

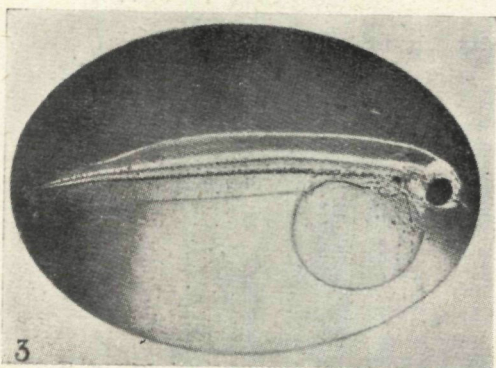
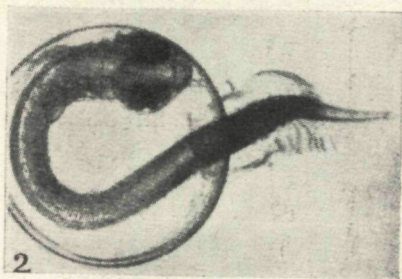
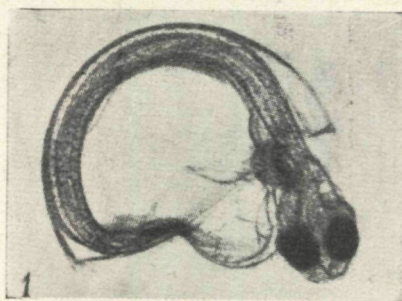

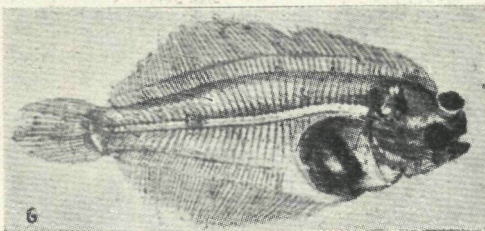
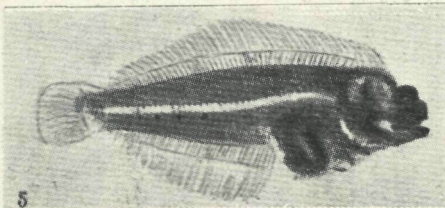
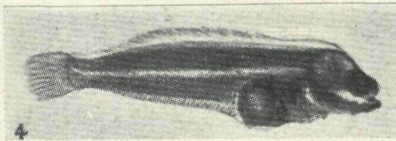
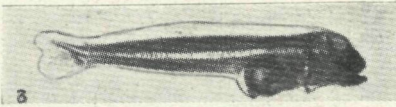
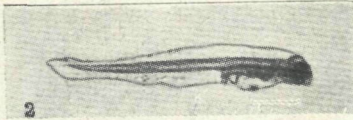
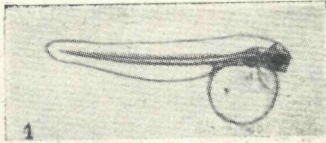
Zes opvolgentlijke gedaanteverwisselingen van de gewone zeekrab
 (De vijf eerste worden in het plankton doorgebracht)

Kiem van de schol korten tijd vóór het uitkomen

Drie stadiën in het uitkomen van de schol uit het ei

Zes vormen in den groei van de schol

De vastelandhoogvlakte
De kustlijn moest de zee van 200 m. zakken

EEN VANGSTREIS

De stoomfluit slaakt een langen diepen stoot.

De sjortouwen zijn losgegooid. Wij zijn op weg. Spoedig steken wij de vaargeul door en komen in zee. Voor ons ontvouwt zich het panorama van Oostende, de badstad, werkzaam en woelig; de pracht van haar trotsche weelde gedurende haar tijdelijk koningschap tentoonstellend; droevig sluimerend oord, gedurende acht maanden van het jaar.

Van op het dek bespeurt men sierlijke, dikwijls onbeduidende villa's, aanmatigende hotels, waar de genietters hun intrek genomen hebben en den hoogdravenden, onregelmatigen bouwtrant van het Kursaal. Dan een opeenvolging van zuilen, een onbeduidende gaanderij aan de gril te danken van een groot personage die daar wilde minnekouten in den winter zijns levens. Vervolgens het mastodontachtige Palace, reusachtig hotel zoowel 's Winters als 's Zomers verlaten.

Niet ver afgelegen van deze heerschzuchtige hoogomsloten, gedurende negen maanden van het jaar onbewoonde gebouwen, verblijft in de duistere, door ouderdom versleten woonsten van het visscherskwartier, het werkzaam volk.

De oorlog heeft gelukkiglijk eenige van deze vuile krotten vernield. De woningnood is er al door verscherpt. Maar welke tegenstelling!

Aan den eenen kant zorgvuldig gegrendelde huizen op de Zomerzon wachtend om te ontluiken; aan den anderen, de kelder, de zolderkamer, het eenige slaapvertrek om een gansche familie te huisvesten.

Aan de kim doezelt de duinenlijn weg, eenvoudig grijs zoomlint waarop een torenspits, die een dorp aanduidt, afsteekt. Dan zoover het oog ziet, de zee en het oneindige. De stralen der neigende zon, die er zich in weerspiegelen, verkondigen hare schoonheid. Het is een gedurige hernieuwing van kortstondige verschijnselen. De kleuren van het rijkste palet verflauwen bij dezen optocht van schatten, waar de heerlijkste, de edelste schakeeringen zich met onveranderlijke pracht voordoen.

De nacht valt onder een schitterenden sterrenhemel, een wonderschoon gewelf, dat in de verte met de oneindige golven samensmelt.

De bemanning slaapt. Alleen de wacht, twee mannen aan 't stuur — om de twee uren vervangen — waken over de veiligheid van het schip. Om afwisseling te vinden, zingen zij een oude wijs, een geestig-wulpsch liedje, een kazernerefrein.

In de machienkamer heerscht groote bedrijvigheid, men vaart met volle snelheid.

Wijl de eerste machinist de minste onderdeelen van zijn tuigen in het oog houdt; naar de regelmaat der zuigers luistert, het minste ongewoon geluid gadeslaat, proppen de stokers met half naakte borst, beurtelings den reus vol met brandstof, reinigen de ovens, smeren de tuigen.

En onophoudend vordert dag en nacht de reis; soms komen andere steamers, zware vervoerschepen, logge zeilschepen voorbij: men houdt ze een oogenblik in het oog, maar weldra heeft men niets meer dan het oneindig, onvast plein voor zich.

Wij zijn twee dagen en half op weg, tien of elf mijlen per uur aflegend. Wij komen aan den vischgrond, elfhonderd kilometer van het land gelegen.

In de verte benevelen rookzuilen de eentonige horizontlijn.

Langzamerhand bespeurt men masten, dan schouwen, lang daarna de scheepsrompen. Andere treilers zijn daar aan 't werk.

Voor de eerste maal sinds het vertrek uit Oostende vermindert de snelheid van den tocht. De kapitein geeft een kort bevel. Er komt leven op het dek. De bemanning maakt zich gereed om het sleepnet in het water te laten zinken. Elke man neemt zijn plaats in bij de verschansing, de stuurman doet de winde manoeuvreeren en de zware korreplanken, waaraan het tuig is vastgehecht, worden geheschen en dan voorzichtig tot tegen het water gelaten.

Met hefboomen gehanteerd met al de kracht van hun machtige armspieren werpen de visschers het reusachtig net over boord. Het korretouw ontrolt langzaam van de twee trommels; vijf honderd vaders stalen kabels, en het toestel dat met zijn bijhoorigheden bij de tweeduizend kilo weegt, bereikt den zeebodem op honderd, twee honderd meter, volgens de vischgrond door den kapitein uitgekozen of door de rederij aangeduid.

Een laatste overzicht. De kapitein vergewist zich van de spankracht van de kabels, van den hoek die zij uitmaken, of de twee planken wel gescheiden zijn. Anders moet men dit vermoeiende werk herbeginnen.

Maar alles gaat opperbest, de kabels worden naar het achterschip gebracht in het touwblok.

De zuigers werken in sneller tempo. Het sleepnet beploegt den zeebodem. In een breede vore, met wijdgeopenden muil, hapt, en verslindt het alles.

Tongen, botten, tarbotten, al de platte visschen met luie bewegingen hebben zich in het zand en het slijk begraven, maar gelijk een eg die zijn tanden in een

veld duwt, zoo rakelt de zoom van den treiler alles in het voorbijtrekken.

Makreelen, knorhanen, roobaards blijven ongestoord boven de weiden van zeewier, wachten totdat een onvoorzichtig weekdier zich in hun buurt waagt.

Het sleepnet omsluit ze en hapt ze op.

De koolvisch, de kabeljauw, de schelvisch, gevolgd door honds- en andere haaien, deze groote zeejagers, vervolgen een bank wijtingen, maar de vraatzuchtige bende en hun slachtoffers ontsnappen niet aan het net, dat ze opsloopt en zijn buit behoudt.

Alzoo, gedurende lange uren, van 's morgens tot 's avonds en van 's avonds tot 's morgens, zonder rustpoos, zonder halt, wordt de zee door den treiler afgeogst.

Zij weze kalm of de woedende baren mogen met wilde sprongen de boot bestormen, er wordt onverpoosd gewerkt.

Soms beeft, davert het schip. De eentonige kadans van het machine stopt, het knarst, rilt gelijk een rustend paard, dat een vermoeiend werk komt te verrichten.

Een rots, een wrak lag wellicht in den weg van den treiler. Een gebel, de machine stopt. «Winden» roept de schipper, en de bemanning die, met uitzondering van de wachten, gansch gekleed en gelaarsd wat rust gedurende het sleepen is gaan nemen, springt op het dek. Uit hun slaap gewekt, wankelend, waggelend, de oogen door vermoeienis gezwollen, spannen de mannen zich in, om het net te redden.

Onmachtige krachtinspanningen meestal. Het wrak, de rots geeft niets af; het tuig blijft op den bodem.

De zee in haar geheimzinnige kolken behoudt haar buit.

«Nog drie duizend frank, voor den kelder» zegt

de kapitein; « zonder ons werk en 't verlies aan visch te rekenen » herneemt een van de manschappen.

Eén van de andere netten wordt uitgesmeten. Na vijf uur sleepens wordt het sein gegeven tot winden. De winde wordt in beweging gezet en hijscht de twee planken op.

Zoohaast de opening verschijnt, wordt een kuilbensel bovenaan den zak vastgehecht, het net wordt tegen den boord aangebracht. De bemanning, op een rang opgesteld, grijpt het met twee handen vast. Met gebogen rug, de spieren gespannen, het gelaat krampachtig samengetrokken trekken de mannen, schok na schok, het groot toestel uit de zee.

Soms trekt het slingeren van het schip of een golf het net uit de handen, maar welhaast klampen deze zich nog eens aan het tuig en stilaan, duim per duim, wordt het bovengehaald. Een knoop wordt losgemaakt en de zak laat zijn glibberigen en spartelenden oogst loopen.

De reeds doode visschen, na de lange sleeping, bewaren in hun oog de droefheid van den doodstrijd. De reusachtige heilbotten, schollen, tongen en grieten springen op en slaan met geweldige korte slagen op het dek.

De knorhanen laten een gerucht hooren, dat men vergeleken heeft met een gesnork, de makereelen zuchten, de stervende haringen laten een lang geklaag hooren. De kabeljauwen openen hunne groote oogen en schijnen medelijden af te smeeken. De haaien bijten razend. De zeeduivels ademen met krampachtige snikken, de mooie meid of zeesnoek ⁽¹⁾ gelijk men hem soms heet, houdt tusschen zijne sterke tanden een zijner slacht-

(1) *Syst.* Merlucius vulgaris. *Holl.* Meulen. *Eng.* Hake. *Frans.* Merlu.

offers. In deze visschenwereld is de wet van den sterkste de eenige die zich doet gelden. Alle visschen vervolgen kleine visschen en vele soorten sparen zelf hun kroost niet. In dezen warboel van zilveren, lazuren, saffieren schakeeringen, levenden rijkdom van de zee, bewegen zich de zonderlingste en de alleraardigste wezens der schepping. De zeesterren steken een voelarm uit, afgeboord met zuigmonden; de zeeëgel, met zijn stekelige borstschelp, wemelt tusschen de bruine en groene wieren. De zeekwallen met hunne lange draden, de waggelende anemonen, de inktvisschen, doorschijnend als het water, waarin zij leven, volledigen den oogst.

Maar niet alle sleepen leveren zoo een overvloedige vangst en dikwijls gebeurt het dat de visch verdwenen is en dat men na menige uren slechts eenige steenen en slijk en wier zonder waarde ophaalt.

Als het net terug in zee wordt geworpen, dan komen mannen met hooge laarzen in het park en staan in de visch, die hen tot de knieën komt. Met scherpe messen openen en ledigen zij de buiken. Daarna wordt de visch gesorteerd en gerangschikt volgens soorten in de bakken van het ruim en met ijs bedekt.

Welhaast blijft er in het park nog slechts ingewanden, levers, van alles wat zonder waarde is. Het dek, met overvloedig water gewasschen, herneemt zijn gewoon uitzicht, terwijl de boot de kor opnieuw sleepend de golven doorklieft op zoek naar nieuwen buit.

Maar een zonderling, luidruchtig, snerpend, schreeuwend gekras laat zich hooren. Van alle zijden van den horizon komen honderden vogelen aanvliegen.

Zeemeeuwen, zeeraven, lommen, stormduikers beschrijven in de lucht hunne sierlijke bogen, draaien en keeren en betwisten elkander met hardnekkigheid de

magen en levers, overboord gegooid met de vischjes, die te klein zijn om bewaard te worden. Zij vliegen met scherpe en woedende schreeuwen op tegen den wind, die ze weerslaat; zij zweven een oogenblik en slaan daarna met de vleugels en houden zich met hangende pooten op de hoogte van 't water; duikelen en verschijnen met hun buit in den bek. Anderen komen onmiddellijk hun dezen ontnemen, en het wordt dan een vliegen, een bloeddorstig navliegen, begeleid met rauw oorverdoovend schreeuwen. Zij gebruiken de ingewikkeldste strijdlisten, looze streken, maken haken en bogen, vliegen neder, schieten boven tot dat de buit verzwolgen is. Indien het voorvalt dat onder den strijd, de prooi nedervalt, dan stormt de bende, schreeuwend en vechtend er naar toe en de strijd herbegint. De schreeuwen veranderen van toon, worden korter, scherper, soms zachter. Wat zeggen deze snerpende en babbelende meeuwen; wat verwijten zij elkander, en, is het niet zonderling in deze wereld dezelfde roofgevoelens te ontdekken, die men bespeurt bij de menschen?

En alzoo gedurende uren, tot den valavond, volgen deze fraaie vogels het zog van het schip, een nieuw stukje om te happen verwachtende. Soms laten zij zich door de golven wiegen, totdat ze zat van ruimte, in duizelingwekkende hoogte vluchten en verdwijnen uit het zicht. Maar wanneer het net opgetrokken en de afval in de zee geworpen wordt dan ontwaren ze dit van uit fantastische afstanden en keeren zij in volledige troepen terug en draaien vliegend om het schip.

De zeeman verjaagt ze niet, integendeel hij omringt ze met bijgeloovigen eerbied. Duiden de meeuwen de tegenwoordigheid niet aan van banken visch en is het geen voortekenen van ongeluk als een zeeraaf komt rusten op de toppen der masten.

De barometer daalt sedert enkele oogenblikken: een teeken van onweder. De nacht valt, een zwarte nacht; een overgrootte sluier overdekt den hemel. Dikke wolken reizen met snelheid naar het oneindige.

De boot rijst en daalt volgens de kadans der golven, tegen de scheepsromp wordt het gekabbel der baren dieper en luider. De wind wordt heviger en zingt in het zeil. Nu eens zijn het doffe brommingen met kleine scherpe tonen doormengd, dan zijn het dreigende, sombere gehuilen. De zee neemt een wild uitzicht, een woeste kleur. De golven streven voorwaarts in geweldige massa's, zij vallen neer, staan op en huilen vervaarlijk. Andere golven komen van alle zijden van den horizont, zij komen aanloopen met verbazingwekkende snelheid als onoverwinbare legioenen, die naar den aanval trekken.

Het net wordt opgetrokken, de zee is woedend. De golven verpletteren elkander op het dek. De slingeringen van den boot zijn verschrikkelijk. Wat kan het schelen! Met den riem of een eind touw aan een deel van den boot vastgemaakt, versteven van koude, de handen verschrompeld en blauw, maken de mannen onder bovenmenschenlijke krachtinspanninge de noodige manoeuvres om het tuig te redden.

Verlicht, bonkt, licht en soepel, het schip en stuwt, den wind van achter, in de holle golven, diep als valleien tusschen de hooge heuvels.

Uren verstrijken en de zee blijft even woelig. Hare stuiptrekkingen van wilde furie gaan altijd voort. Zij bazuïnt haren haat en hare woestheid uit. Men zou zeggen dat ze grijnslacht. Schalt zij onze onmacht uit of zijn het de noodkreten van drenkelingen, de ijzingwekkende schreeuw van de millioenen slachtoffers, die zij, wreedaardig en tragisch, in haren boezem heeft verzwolgen?

Aldus is het leven van onze visschers, deze eenvoudige zielen, onbekende helden! Op de lichte schelp, die hem van de oneindigheid scheidt, in dewelke de zee hare gramschap botviert, durven zij het strenge klimaat van IJsland, de gevaren van de Witte Zee, en de diepe en verraderlijke waters van Spanje en Marocco trotseeren.

In geen stiel biedt het veroveren van het dagelijksch brood zoovele wederwaardigheden, zoovele gevaren! Maar gewoon van hun priste jeugd af de zee dagelijks te tarten en beziel met een zekere berusting in het onvermijdelijke, komt de visscher er toe de gevaren te aanschouwen met een zeer gelouterde vrees. Als hij vertrouwen mag hebben in de sterkte en in de zeewaardigheid van zijn boot, denkt hij niet veel aan gevaren. In zijn zinnebeeldige taal is sterke wind een zucht van de zee en blaast een briesje wanneer de aardbewoner om zich te vrijwaren van het onweder zich in zijn huis opsluit. Maar zoo lang zij in zee zijn, en strijden tegen de natuurkrachten, soms op duizenden kilometers afstand van het vaderland, volgen hen de angstvolle gedachten van vrouwen, van kinderen en ook van de reederij. Hoevelen van hen zijn vertrokken om niet meer weer te keeren! De draadlooze telegrafie laat gelukkiglijk thans toe met hen in gemeenschap te blijven en het is niet een der minste voordeelen van deze wonderbare uitvinding de ongerustheid der familieleden te kunnen wegnemen maar ook nog lang op voorhand den aard, de kracht, en de richting van atmosferische inzinkingen te kunnen melden en alzoo aan de treilers toe te laten de noodige voorzorgen te nemen en zich voor de gevaren te hoeden.

De wind is gevallen, de zee effen geworden; zij schijnt zich loom uit te strekken alsof zij wilde uitrusten na eene geweldige inspanning.

Na enkele netslagen richten wij den steven naar Oostende. De bemanning mag eindelijk een weinig ademen; drie mannen gaan de wacht op, een op het dek, twee aan het stuurrad. De anderen kuischen. Zij wasschen het nchip, reinigen het koper, verstellen de netten. Het gedacht van den terugkeer vervult hunne harten met vreugde en met het lied op de lippen werken zij voort.

Wij varen in de verte de krijtachige rotskusten van Engeland voorbij. Zonder ongeval zijn wij Oostende binnen bij nachtelijke hoogtij. Het verkeer wordt drukker, wij zijn in de vaarlijn der booten, die vertrekken uit alle havens van de Noordzee en het Nauw van Kales doorvaren. Maar naarmate wij de kust naderen, rijzen nevelbanken over het zeewater. Stilaan bedekt de hemel zich met een witten sluier, die de zon niet doordringen kan. Men ziet op geen twintig meter afstand. Wij zijn omringd door een dikken mist. Iedereen is op zijn post. Bij regelmatige tusschenpoozen geven de stoomfluiten der schepen het noodsein, een signaal antwoordt in de verte. Soms komt het geluid dichterbij, zeer nabij; wij hebben het angstgevoel van een gevaar, het schrikwekkend verschiet van de aanvaring. Tusschen dit lawaai van de schepen, hoort men een onduidelijk geroep dat de visscher alleen onderscheidt. Het zijn lichtscheperen, wakende schildwachters, die de nabijheid der banken aanduiden. De eenen loeien, de anderen bulken, sommigen trompetten. De kapitein noemt hunne namen: Goodwin, Sandetie, Ruytingen. Andere geluiden, zachter gemoduleerd als zuchten en klachten, komen zich er bij voegen. Het is de stem der bakens en boeien, die de wrakken en de zoomen der banken aanduiden.

Een zware knal doordavert de lucht en loopt met klinkende golvingen over de kalme zee. Het kanon

van de Oostendsche haven zendt zijn sein. Geholpen door zijn peillood, de aandacht gespitst, den geest gespannen zonder een oogenblik oponthoud, stuurt de kapitein zijn schip met vaste hand in de richting van het gerucht. De topografie van de kust heeft voor hem geen geheim, hij kent ze beter dan een kaart van den Staf hem zou kunnen inlichten. Welhaast nemen wij de middellijn van de havengeul en na eenige minuten bereiken wij de kaai. Na vijftien dagen afwezigheid spoeden de manschappen zich naar huis; over acht en veertig uren zullen zij terug op zee gaan, zullen zij misschien dezelfde wederwaardigheden kennen, dezelfde gevaren trotseeren, hetzelfde uitputtend werk verrichten met in het verschiet slechte of goede vangsten; met bij de terugkomst, de onzekerheden van goede en slechte markten.

DE VISCHVANGST EN DE WETENSCHAP

In België werd de vischvangst tot hertoe beoefend naar oude gebruiken en gewoonten. De landbouw heeft hare ingenieurs, die zich ernstige studiën getroosten om den grond te leeren kennen en de beste middelen aan te duiden om betere vruchten te bekomen. De mijn ingenieur kent de mijnlagen in hunne kleinste bijzonderheden en kan met zekerheid den rijkdom of de armoede van eene laag voorspellen. Maar de grond wordt armer; slecht weder kan den oogst vernietigen, en na een slechten Zomer moet de landbouwer één jaar wachten om zijn schade in te halen. Hij moet zware pachten betalen. De mijn verliest haar waarde, geraakt uitgeput naarmate zij hare rijkdommen schenkt.

De zee is onuitputtelijk; het leven vernieuwt er zich in met een buitengewone snelheid zonder dat de mensch er hoeft tusschen te komen. Om slechts van de visschen te spreken, weze gezegd dat de kabeliauw 6.000.000 eiers schiet op één seizoen: de tong 60.000 de makreel 60.000 en de haring 30.000 eiers.

Indien wij veronderstellen dat deze visschen gedurende tien jaar kuit schieten, wat beneden de waarheid is, kan men zich voorstellen welke cijfers men bereikt.

De geweldigste vischvangsten verarmen de zee niet; de visch kan op één nacht uit een diepte verdwijnen, maar dan heeft hij zich slechts verplaatst, wegens

warmteaangelegenheid, zoutgehalte van het water of andere oorzaken, die hem er toe dwongen.

De Belgische visscher heeft slechts zijn eigen ondervinding en overgeërfde ervaringen — die trouwens dikwijls met de waarheid strooken, — om zich te richten bij de uitvoering van zijn bedrijf. De beste visscher is hij die den meesten opmerkingsgeest bezit. Hij kent beter de topographie der zeeën waar hij gaat visschen dan de omstreken van zijn geboorteplaats. Hij weet waar hij zich moet begeven om zekere soorten te visschen.

De bodem der zee mag tot op een zeker punt vergeleken worden met den grond die graan oobrengt, met de weiden, waarop het vee graast. Sommige deelen zijn vruchtbaarder dan andere; de tong en de bot — en in 't algemeen alle platte visschen — verkiezen zandachtige bodems; de rog blijft boven de kiezelbodems; andere soorten trekken naar rotsachtige bodems.

De visscher moet verder afrekenen met wind en nevel; zijn net moet in een zekere richting getrokken worden om de visch te kunnen vangen.

De school der ondervinding leert deze gegevens aan; maar de wetenschap bevat grondige en diepere kennis.

Vraag aan een visscher waarom een visch bij voorkeur dezen bodem en niet een anderen verkiest, hij zal u niet kunnen antwoorden. Hij kent noch de redenen, noch de richtingen van de verhuizingen der visschen. Hij heeft hierover slechts vage gissingen, die zeer dikwijls valsch zijn.

Hij weet niet dat alle visschen symmetrisch worden geboren en dat afwijkingen van de gelijkmatigheid gewoonlijk slechts na de derde week beginnen. Hij kent den aard der voeding van de roofvisschen

omdat, hij dit kan nagaan, maar hij kent dezen aard van voeding niet voor de andere soorten, het grootst in getal, die zich uitsluitend voeden met het dierlijk of het plantaardig plankton, omdat de wieren en de diertjes die het vormen microscopisch klein zijn en door hem niet kunnen gezien worden. Nochtans zijn deze kennissen, hoe onbeholpen ook, van zeer groot belang voor de visschers.

In andere landen hecht men het grootste belang aan de wetenschappelijke opzoekingen onder oogpunt van vischvangst. Deze opsporingen verschaffen aan de Amerikaansche, Engelsche, Duitsche, Noorweegsche en Deensche visschers overvloedige en bruikbare inlichtingen, die aan onze visschers ontbreken.

Ziehier eenige voorbeelden: In de Lente 1901, onderzocht het zeer gekend Noorweegsch onderzoekschip, Michel Sars, onder het toezicht van een meester der hydrographie, Dr Hjört, de omstreken der Lofoteneilanden. Bij het zoeken naar de ligging van kabeljauweiers in deze omstreken gelukte het Dr Hjört eene tot nu nog onbekende reeks broeiplaatsen dezer visschen zorgvuldig af te lijnen. De vermeerdering in ontvangst, die voortsproot uit deze ontdekking bedroeg meer dan 4 miljoen frank na drie jaar. Dezelfde oeleerde onderzocht met den heer John Murray in 1909-'10 de lijn van de vastelandhoogvlakte (¹), die loopt van het Noorden van Ierland

(¹) Het vasteland berust op een zachte helling, dat het gansch omgrenst tot aan de diepten van 200 meters. Vandaar daalt de helling nog al snel tot aan de diepten van 1000 meter omstreeks, van waar de onmeetbare diepten beginnen.

Die helling, welke men de vastelandhoogvlakte noemt, heeft een wisselvallige breedte: in de plaatsen nabij de kusten, waar de diepten zeer groot zijn, is het vasteland eng. Maar integen-

tot de kaap Bojador, ten N.-O. van Afrika. Zoo-
haast de uitslagen gekend waren, gingen de Engel-
schen de « Mooie Meid » en de tong visschen in de
onderzochte zeeën. Zij werden gevolgd — dit zij ge-
zegd ter hunner eere — door de Belgen.

Het nut van de wetenschappelijke opzoekingen ten
gebruike van de vischvangst is zoo zeer bewezen dat
de kustlanden van de Noordzee, Noorwegen, Dene-
marken, Zweden, Holland, Rusland, Duitschland,
Engeland in 1901 « De Bestendige Raad voor Zee-
onderzoek » stichtten. België maakte er vervol-
gens deel van uit. De Vereenigde Staten traden in
1913 bij.

De studiën door den Raad begonnen, hebben een
grootte uitbreiding genomen; zij worden uitgevoerd
volgens een plan in 't algemeen opgevat en dat gaat
over quaestie's, die de vischvangst in 't algemeen aan-
belangen en ook over de methoden en de middelen,
die dienen aangewend te worden door de verschillen-
de bijtredende natie's, bij de onderzoekingen.

Naast de zoogezegde oceanografie of de biologi-
sche oceanografie handelde het programma vooral
over de vraagstukken van de vischvangst. Men kan
het als volgt indeelen :

a) Vaststellen van de overvloeds-wisselvalligheden

deel wanneer de grond laag is en in zachte helling onder het
water verdwijnt, kan de vastelandhoogvlakte verschillende hon-
derden meters breed zijn; zooals het trouwens het geval is in
de Noordzee. Op de vastelandhoogvlakte leven de zeeplanten
en daar vindt men alleen de plantenetende zeedieren, onder
dewelke zich vele visschen bevinden. Op het uiteinde van de
vastelandhoogvlakte begint een nieuwe fauna. De visschers
kennen het verschil tusschen de vischsoorten van de hoog-
vlakte (witte visschen) en deze van de ruime zee (de blauwe
visschen) alzoo genoemd naar de kleur van den rug!

der eetbare visschen, en hunne verspreiding naar ouderdom en wasdom.

b) De plaatsen bepalen waar de jonge visschen het eerste stadium van hun bestaan doorbrengen en opzoeken aan welke verhuizingen zij onderhevig zijn in andere leeftijden, en op welke data deze verhuizingen geschieden.

c) Bij middel van stalen genomen op tijdstippen, die regelmatig wederkeeren en op bestendige plaatsen, de karakters en den overvloed van microscopische organismen, in de zeeën verspreid vaststellen; alsook de richting en de snelheid der zeestroomen en hunnen invloed op de richting van het plankton. ⁽¹⁾

De tong, de haring en de kabeljauw worden in 't bijzonder bestudeerd.

De Bestendige Raad heeft sedert zijne instelling

⁽¹⁾ Volgens de bepaling van Hensen, noemt men plankton, het geheel van drijvende microscopische organismen en andere bezielde stoffen, zooals daar zijn eiers van visschen, geleidelijk door de zeestroomingen meegesleept.

Men onderscheidt twee soorten planktons: het plantaardige plankton of phytoplankton en het dierachtige plankton of zoóplankton. De kiemkorrels, de eiers, de larvas, de oercellen van een groot aantal planten en zeedieren, vormen een deel uit, van het plankton, dikwijls een zeer voornaam deel.

Berekeningen aangaande den planktonischen rijkdom der Baltische zee hebben zeer belangrijke uitslagen gegeven. In een kubieken meter zeewater zouden zich 130 millioen diatomeeën, 12 millioen Tintinniens en 13 millioen Ceridmientweefsls (phytoplankton) bevinden. Voor wat het zoóplankton aangaat, veronderstelt men dat in een kubus van een mijl zijde zich meer dan 1.500.000 kilogrammen schaaldieren (coépoden) bevinden, waarvan zekere soorten het hoofdvoedsel van den haring uitmaken. Al deze kleine wezens dienen als voedsel voor de visschen. Ook legt de kennis van deze planktonbanken de middelen voor de hand om de banken met visch op te sporen, die de verplaatsingen van het plankton trouw opvolgt om zich te voeden.

meer dan twee honderd werkjes en boeken uitgegeven waarin de vruchten van de opsporingen worden uiteen gezet. Al de landen hebben uit deze werken overvloedig profijt getrokken. In Engeland, Duitschland en de Skandinavische landen worden de uitslagen van deze opsporingen in de visschersscholen onderwezen.

Geleerden gaan voordrachten houden in de visschershavens. De bekomen gegevens worden ter kennis van het groote publiek gebracht bij middel van wel verspreide dagbladen zooals de *Fishing News*, de *Fistrade Gazette* in Engeland, de *Visscherij* en de *Vlaardingsche Courant* in Holland, de *Fisscherbote* en de *Fisscherei Zeitung* in Duitschland, *Fiskeribladet* in Denemarken, *Fisketsgang* en *Norsk Fiskeritidende* in Noorwegen.

In België zijn deze werken totaal onbekend. Men vindt niet een van deze bladen of bescheiden in onze openbare boekerijen.

Niettegenstaande België toegetreden is tot den Bestendigen Raad en er in vertegenwoordigd is door een zeer geleerden hoogleeraar, zag er nog nooit een werk, bestemd voor het groot publiek, den dag, en nog nooit werden er de minste raadgevingen verstrekt aan de reeders.

De principiële toetreding van Frankrijk tot den Bestendigen Raad dagteekent eerst van 1914. Van af 1920 nam dit land een voornaam deel in de werkingen van den Raad. Onder het bestuur van Mr L. Joubin, lid van het Instituut, nam het er zeer snel een overwegende plaats in. Onder den invloed van dezen geleerde, heeft de *Office Scientifique et Technique des Pêches Maritimes* sedert 1920 een dertigtal Nota's en *Memories* gepubliceerd. Deze werkjes, bestemd voor verspreiding op groote schaal, zijn uiterst leerzaam.

De «Office Scientifique» heeft daarbij te La Rochelle en te Boulogne laboratoria ingericht waar opsporingen over zeebiologie worden gedaan. Deze instellingen lichten al de reeders in over al de vraagstukken der visscherij en onder andere over de vooruitzichten der vangst volgens diepten en tijdstip.

Het is niet mogelijk in dit klein werk, zelf in groote lijnen, de gevolgtrekkingen die vloeien uit de werken van de Bestendige-Commissie, aan te teekenen. Laten wij nochtans aanmerken dat zij het vraagstuk van de verhuizingen der visschen tot juistere afmetingen heeft gebracht.

Deze verhuizingen zijn van dubbelen aard :

1° een beweging tot samenscholing of tot vergadering, die de voortplanting voor doel heeft, en verder de verplaatsing, van af de gewone verblijven naar gegeven waters met hooger warmtegraad en minder zoutgehalte; 2° eene beweging van verspreiding die gebeurt na de voortplanting met het doel het voedsel op te zoeken op een grootere oppervlakte.

Lang hebben de natuurkenners zich voorgesteld dat de visschen zeer groote en zeer snelle reizigers waren, en zich steunend op de verschillende data van verschijning van deze of gene soort op de verschillende punten van de kust, besloten zij dat de banken visch groote afstanden aflegden van de eene naar de andere zijde van den Oceaen.

De ontdekking van plaatselijke rassen, in de verschillende soorten, vernielde deze voorstelling en gaf te verstaan dat de visschen van een zelfde groep, van een zelfden stam, gedurende dezelfde tijdstippen dezelfde plaatsen bezochten en dan verdwenen gedurende een zekeren tijd om in hun vroeger oord terug te keeren, het volgend jaar.

De kabeljauwen van Rockall, van IJsland, van

Loffoten, van de Noordzee, vertoonen zeer bepaalde verschillende karaktertrekken, bijzonder in den bouw van den schedel.

De haring is de trekvisch niet, die van de Noorderlijke IJszee herkomstig is, zooals de leer luidt, voor het eerst door Anderson van Hamburg, vooruitgezet. In tegendeel, de uitgestrektheid der verspreiding van den haring schijnt veel geringer te zijn.

De geleerde Hjört heeft een tiental plaatselijke rassen bepaald. Onze visschers weten dat de haring, dien zij zoo overvloedig vangen ten Z.-O. van Ierland, zeer duidelijk verschilt met dengene dien zij aantreffen in de Noordzee en op de kusten van IJsland.

De verplaatsingen, die de voortplanting voor doel hebben, steunen op twee hoofdredenen ; a) een physische noodzakelijkheid; b) de neiging tot samenscholing.

a) *Physische noodzakelijkheid* : De jonge visch heeft een zeer zwaar specifiek gewicht, want hij heeft bijna uitsluitend zware weefsels, meestal spieren. Wanneer de geslachtsklieren zich ontwikkelen, ondergaat de visch een vermindering in zwaarte, en de waters waarin hij gewoon is te leven, die een bepaalden warmtegraad en een groot zoutgehalte bezitten, belemmeren hem alsdan het zwemmen. Hij zoekt dus minder zware, minder zoute en meer warme waters op en het is dit zoeken, dat hem op minder diepe kusten brengt. De waters der oppervlakte zijn inderdaad warmer en hun gehalte aan zout geringer, daar de groote stroomen gedurig zoet water bijbrengen.

b) *De neiging tot samenscholen* : De visschen, uitgenomen eenige uitzonderingen (rog, haai, walvisch) paren niet; zij werpen in den wilde hun geslachtsprodukten af, eiers en spermatozoïden. Indien de vis-

schen afgezonderd bleven gedurende het oogenblik van de kuitafscheiding zou er veel kans zijn dat bijna al hun geslachtsprodukten, niettegenstaande hun overvloed (verschillende millioenen eiers of milliarden spermatozoiden, per enkeling bij sommige soorten) verloren gaan. Ook groepeeren zich de visschen op dit oogenblik en hun voortplantingsverhuizing is vooral een samentrekkingsverplaatsing.

Een maal de paringsperiode geëindigd, vertrekken de visschen terug naar hunne gewone plaatsen en deze verhuizing is een verspreidingsverhuizing, die voor doel heeft het zoeken naar voedsel op een grootere uitgestrektheid.

Het opzoeken van eiers en larvas in den plankton duidt eveneens met groote zekerheid de plaatsen van voortplanting der visschen aan. Het visschen van volwassen en duidt de uitgestrektheid van hunne aardrijkskundige verspreiding aan.

De richting der verplaatsing verandert naar gelang de visch een bewoner der koude of der gematigde zeeën is; inderdaad, in het eerste geval gebeuren de eerste verschijningen der scholen (kabeljauw, schelvisch, haring) in de meest noordsche deelen van de aardrijkskundige verspreidingsstreek; later zullen de banken meer en meer zuidelijk aanlanden.

De eerste verschijning van de visch der gematigde zeeën (mooie meid) gebeurt eerst ten Zuiden van den aardrijkskundigen sector en met een min of meer groote vertraging zullen de banken meer en meer naar het Noorden op verschijnen.

Voor wat de plaatsen aangaat, waar de visch verblijf houdt gedurende of een weinig na het afwerpen van eiers, en waar men ze ook gewoonlijk vischt, beweren Nathanson en Herubel, dat zij het meest vischrijk zijn in de streken, waar warme stroomen horizon-

taal of loodrecht koude stroomen ontmoeten, daar de plankton zich daar sneller ontwikkelt. Trouwens voedt zich de visch rechtstreeks of onrechtsstreeks met plankton. Deze theorie wordt door de ondervinding bevestigd. De meeste vischplaatsen door onze treilers bezocht, bevinden zich, inderdaad, op den weg van den Gulfstream of op zijne vertakkingen.

Het is onontbeerlijk, dat aan onze visschersscholen lessen gegeven worden over de zeden en verhuizingen der visschen. Men moest zeer breedvoerig gebruik maken van de werken van den Bestendigen Raad voor het onderzoek der zee.

Men moest in het programma voor het examen voor schipper begrippen van biologische oceanografie inlasschen. Men moest ze door premies er toe brengen tabellen op te stellen, die den toestand, den aard en de diepte van de vischplaatsen opgeven, de richting van den wind en van den stroom, de namen van de voornaamste visschen, die er gevischt worden, in een sleep met de kor.

Waarom zou men ook in een onzer hoogescholeu geen leergang inrichten van oceanografie en van zeebiologie met het oog op het vormen van leeraars voor onze visschersscholen? Het aanwerven van dit onderwijzend personeel gebeurt nu, in het wilde, zonder dat de kandidaat door een bijzondere voorbereiding kunne aanspraak maken. Een land dat in de zeebiologie mannen heeft gekend als de twee Van Beneden's en Vanheurck, wier werken over de diatomeën de heele wereld door gekend zijn, heeft voor plicht niet langer dezen tak der wetenschap te verwaarloozen, die zulke groote diensten kan bewijzen aan een nijverheid, die alleen vraagt aangemoedigd te worden om te bloeien.

Onder oogpunt van het belang van de visscherij

ware het noodig een einde te stellen aan een dwaling, die voor gevolg heeft officieren, die de noodige voorbereidende opvoeding niet hebben genoten, met de bewaking te gelasten der visscherij. Wij bezitten, inderdaad, een wachtschip, de Zinnia, meestal in een haven veilig geankerd, maar die zich nooit vertoont in de plaatsen bezocht door de meeste onzer booten b.v. ten Z.-O. van Ierland, gedurende de maanden Juli tot November. Op dit oogenblik zijn een dertigtal Belgische sloepen daar aan het werk, te midden van enkele honderden Fransche en Engelsche. Het is waarlijk een mirakel, dat daar dagelijks geen aanvaringen, geen ongelukken gebeuren, daar de andere natie's niets verzuimen om het werk onzer Belgische treilers te belemmeren.

De officieren, die belast zijn met het bewaken der visscherij, zouden dus niet in den wilde, naar gelang eener beurt, moeten benoemd worden, zij moesten een afzonderlijk korps vormen, bestaande uit keur-elementen, gelijk dit gebeurt in Frankrijk, Engeland en Duitschland.

Deze officieren moesten zich wijden aan opmerkingen, aan nasporingen, aan studiën, waarvan de uitslagen zouden medegedeeld worden aan de visschers in voordrachten en werkjes tot verspreiding geschikt. Zoo zou de visscher voorbereid zijn om op nieuwe grondvesten te bouwen en zou hij minder vijandig staan tegenover nieuwe methoden van visscherij door den vooruitgang ingegeven.

En alzoo zou de bewakingsdienst der visscherij ten minste uitslagen opleveren in verhouding met de opofferingen, die de Staat zich getroost voor het onderhoud van deze instelling.

HET SOCIAAL EN HET ECONOMISCH OOGPUNT

Wij zouden een sprekende tegenstelling kunnen voorleggen over de genomen maatregelen om de zeevischerij te beschermen en te ontwikkelen in de landen, die grenzen aan de Noordzee en de onverschilligheid onzer regeering, die de uitbreiding der visscherij tegenhoudt in België.

Er bestaan verschillende Commissies, die voor doel hebben — zooals het schijnt — de belangen der zeevisscherij te bevorderen. Maar, voor wat aangaat het ware nut dezer Commissies, kunnen wij hier de kritieken aanhalen, die de heer Graaf Karel D'Ursel, gouvweer van de provincie West-Vlaanderen, in zijn openingsrede van de provinciale zitting van 1903 uitdrukte. Sedert dan werd de toestand niet gewijzigd, wel integendeel.

« De Commissie der eigenlijke vischvangst houdt regelmatige vergaderingen gedurende dewelke zij wenschen uitdrukt; maar hare pogingen, die nochtans werkelijk doordrongen zijn van den wil de zoo belangrijke nijverheid, aan haar beheer toevertrouwd, te doen vooruitgaan, zijn betrekkelijk ondoelmatig.

De oorzaken hiervan zijn de verscheidenheid van de betrokken belangen en de verschillen, die heerschen in de vischvangst, naar gelang zij betrek hebben op het oostelijk, het westelijk of het middengedeelte van onze kusten.

Deze Commissie hangt af van het Ministerie van Nijverheid en Arbeid.

De tweede instelling geheeten « Koninklijke Commissie van Zeeteelt » bestudeert insgelijks de vraagstukken hebbende rechtstreeks of onrechtstreeks betrekking op de vischvangst. Zij hangt van het Ministerie van Landbouw af.

Niettegenstaande er onder-Commissies in drie of vier kustplaatsen, in werking zijn, waarin onder andere te Blankenberghe, Nieuwpoort en Heyst zijn de uitslagen hare werking weinig belangrijk.

Er bestaat ook nog een derde Commissie : De Provinciale Commissie voor Zeevischvangst zetelende te Brugge. Wij brengen zeer gaarne hulde aan hare werkzaamheid en haar doorzicht, die ongelukkiglijk zeer dikwijls stuiten op de onverschilligheid der Regeering.

Niettegenstaande al deze Commissies blijft het een zeker feit, dat de vischnijverheid niet vooruitgaat, dat de aanwerving van een goed personeel meer en meer moeilijk wordt, dat ons aantal booten weinig toeneemt.

De oorzaken zijn talrijk. Het bedrijf is vermoeiend, gevaarlijk; de opbrengst onzeker. Niet een der sociale wetten, die in de laatste jaren door de regeering werden gestemd, beschermt den visscher.

Onder voorwendsel, dat hij deelgenoot is van den patroon, omdat hij een aandeel heeft in het bruto-product van de reis, wordt hij buiten de voordeelen van de wet op de werkongevallen gesloten. ⁽¹⁾

Na het leven van zwaren arbeid ontvangt hij een zeer ontoereikend pensioen. De voorzieningskas der Oostendsche visschers de rijkste van de kust, — haar

⁽¹⁾ De Oostendsche Reederij heeft zijn personeel tegen de bedrijfsrisico's laten verzekeren.

Reservefonds bedroeg einde December 1922 : fr. 428.344 — verleende de volgende pensioenen :

30 frank per maand aan den visscher, die gevaren heeft tot den ouderdom van 60 tot 65 jaar;

45 frank per maand, van 65 tot 70 jaar;

60 frank per maand, van 70 tot 75 jaar.

In 1922 werden deze pensioenen uitbetaald aan 32 oude visschers, hetgeen een sprekend bewijs levert, dat men in het vak niet oud wordt.

De visscher, die voor de eene of andere reden den stiel heeft moeten verlaten, vóór 60 jaar, ontvangt :

van 60 tot 65 jaar 18 frank;

van 65 tot 70 jaar 24 frank;

van 70 tot 75 jaar 36 frank.

152 visschers hebben dit pensioen ontvangen in 1922.

De herinrichting van deze pensioenkas werd reeds dikwijls bestudeerd, onder andere door het Congres der Verbonden van Mutualiteiten in 1908. Een voorstel van wet op het pensioen der visschers is neergelegd sedert meer dan 3 jaar. Noch de Kamer, noch de Regeering vonden den noodigen tijd om zich met de zeewroeters onledig te houden. Maar in het voordeel van den visscher, zoowel als in het belang der visscherijnijverheid, is het een dringende noodzakelijkheid, dat deze moedige arbeiders in hun oude dagen buiten het bereik van den nood zijn.

Het pensioen zou moeten gelijk gesteld worden met dat der mijnwerkers en algemeen worden op 55 jaar. Het visschersbedrijf is gevaarlijker. Het sterftcijfer bij ongeval bedraagt 7,10 per 1000 tegen 1,30 per duizend in de mijnen.

De Regeering moest er een einde aan stellen door voor de diensten, onder andere voor het loodwezen en

voor de pakketbooten, de verstandigste visschers te benoemen. De aanwerving door den Staat zou enkel mogen geschieden dan nadat de visscher ten minste 10 jaar aan boord van een sloep of van een treiler heeft gevaren.

Economisch gesproken, blijven wij afhankelijk van andere landen voor ons verbruik van visch.

In 1921 — wij bezitten het cijfer voor 1922 niet — heeft België voor frank 81.343.008 visch ingevoerd. Onze uitvoer bedroeg fr. 13.891.965. De Belgische booten brachten gedurende hetzelfde jaar voor een waarde van fr. 23.705.426 in.

De vreemde visch, komende vooral van Holland, van Duitschland, over Holland, wordt dus ingevoerd op groote schaal. Zekere vischmijnen in België, die van Antwerpen onder andere, worden uitsluitelijk bevoorraad door Hollandsche visch. Onder dit opschrift verkoopt men vooral visch van Duitse afkomst, welke, door wille van de daling van de mark, een ongelukkige concurrentie komt doen aan onze visscherijverheid.

Holland heeft trouwens voor het verzenden van de visch, voortkomend van zijne markten, een groot stelsel van voordeelige tarieven ingesteld, terwijl de Belgisch visch hooge tarieven betaalt, niettegenstaande de verminderde vervoerprijzen, die het Ministerie van Spoorwegen eindelijk heeft willen toestaan na een interpellatie in de Kamers door Anseele.

Er blijft nog de groote markt te veroveren voor den vischhandel in ons land zelve. Maar de strijd tegen het buitenland, dat over zeer groote voordeelen beschikt, is niet gemakkelijk. Vooreerst zou het getal eenheden van de Belgische vloot moeten verdubbeld worden en zou men genoeg bemanningen moeten kunnen vinden. Dit zou echter geen onoverwinbare hinderpaal

zijn, Maar niet een reederij zou de kapitalen, die haar worden toevertrouwd willen wagen in een onderneming, die gedurende twee jaar ten minste ernstige verliezen zou opleveren. Slechts de tusschenkomst van den Staat, die zoo milddadig toonde tegenover de Lloyd Royal belge, zou deze onderneming tot een goed einde kunnen voeren.

De rechtstreeksche verkoop aan de verbruikers is een ander middel om de buitenlandsche concurrentie te overwinnen en om de nationale nijverheid te doen bloeien. Deze rechtstreeksche verkoop staat op het programma van de Oostendsche Reederij en ongetwijfeld bezit onze maatschappij meer kansen om te lukken dan welke andere reederij ook, dank zij de reeds beloofde medewerking van de voornaamste socialistische coöperatieven.

Maar dit stelsel van verkoop gaat gepaard met ernstige moeilijkheden, het zal belangrijke kapitalen eischen en zal slechts kunnen aangevat worden den dag, dat wij voor geene nederlaag meer zullen te vreezen hebben.

De andere Oostendsche reederijen hebben besloten mede te werken aan deze nieuwe onderneming.

De visscherijnijverheid heeft niet alleen de vangst voor doel, maar zij begrijpt verschillende afhankelijke nijverheden : Vischconserven, oliefabrikaat, bewerking van vischafval, mestvervaardiging, vischmeel, preparaat voor veevoeding, fabrikaat van lijmen en gelatinen. Sommige vischvellen worden gebruikt voor marokijnwerk, enz.

De visscherij, die een gezond en goedkoop voedsel bezorgt, kan dus aan het land verscheidene miljoenen opbrengen en aan verschillende duizenden personen een goed bestaan verzekeren.

Dergelijke nijverheid verdient de algemeene onver-

schillingheid niet, maar aan haar zou de aandacht en bijzonderlijk de bezorgdheid der openbare besturen moeten te beurt vallen.

En indien het lezen van deze nederige studie mocht bijdragen — hoe weinig ook — deze aandacht uit te lokken dan zal het doel, dat de schrijver betrachtte door mede te werken aan het nuttig en leerrijk werk van de « Roode Roon » zeer ruim bereikt zijn.

LABBERTÉ : Kamergymnastiek voor 't mannelijk geslacht	0,75 fl.
MAC DOMNEY : Methodische ontwikkeling tot Athleet	0,60 fl.
MASSART : De Recepten die iedereen kennen moet	2,50 fr.
MEERUM-TERWOGT : Beteekenis van het Voetbalspel in Nederland	1,25 fl.
MERTENS : De Gymnastiek in de Lagere Dorpsscholen	3,00 fr.
MOEREMANS : Leergang van Opvoedkunde en Methodeleer in verband met de lichamelijke opvoeding	2,25 fr.
NIEUWENHUIS : Balspelen	0,30 fl.
PHILIPPONA : Onze Watersporten	6,75 fl.
PHILIPPONA : Het Zeilen met allerlei voertuigen	4,25 fl.
PLOEGER en BRANDS : Handleiding voor Grieksch-Romeinsch Worstelen	2,60 fl.
PLOOSTEN VAN DER ROEST : Beknopte handleiding tot de Zwemkunst en het Redden van Drenkelingen	0,25 fl.
PRIMROSE : Hoe maak ik mijn lichaam lenig, krachtig en mooi	0,50 fl.
SCHARROO : De Beteekenis der Lichamelijke opvoeding	1,25 fl.
STUY : Handleiding voor het Boksen	3,50 fl.
TE HENEPPE : Lichaamscultuur en Vegetarisme	1,20 fl.
THÉODORE : Het Turnen I : 1 ^{ste} en 2 ^e Jaar	2,25 fr.
THÉODORE : Het Turnen II : 3 ^e en 4 ^e Jaar	1,75 fr.
THÉODORE : Het Turnen III : 5 ^e en 6 ^e Jaar	1,75 fr.
TOEPOEL : Het Boksen	3,50 fl.

VAN BLEYENBURGH : Wetenschap- pelijke grondslagen van Gymnastiek onderwijs	4,25 fl.
VAN BLEYENBURGH : Handleiding voor het onderwijs in de Gymnastiek	4,50 fl.
VAN BLEYENBURGH: Verzamelstaat van de oefeningen voor- komende in de Handlei- ding Gymnastiek	1,25 fl.
VAN DER BOOM : Toesteloefeningen	0,30 fl.
VAN DER BOOM : De vrijë ordeoefe- ningen	0,30 fl.
VAN MEURS : Geïllustreerd Hand- boek voor het Schermen met den Degen en Sabel	0,50 fl.
WALAARDT SACRÉ : Hoe verkrijgt gij gezondheid en kracht	3,00 fr.
WALAARDT SACRÉ : Huidverzor- ging en massage.	3,00 fr.
WALAARDT SACRÉ : Asthma en hoe het te bestrijden	3,00 fr.
WALAARDT SACRÉ : Hoe versterkt gij uwe longen	3,00 fr.
WALAARDT SACRÉ : Corpulentie en hare bestrijding	3,00 fr.
WALAARDT SACRÉ : Ontwikkel uwe armspieren	3,00 fr.
X... : Het Cricketspel	0,60 fl.
X... : Het Lawn-Tennis-spel	0,60 fl.
X... : Handleiding voor het Roeien	0,75 fl.
X... : Voetbal	0,50 fl.
X... : Kleine Zwemschool	0,50 fl.

Sommige prijzen zijn aangeduid in franken, an-
dere in florijnen of guldens. Best is, in dit geval,
te vermenigvuldigen met den koers van den dag.

Vraagt voor Kerstdag en Nieuwjaar

het prachtig nieuw Kinderboek van
Jan PEETERS (Onderwijzer te Antwerpen)
met mooie pentekeningen van den
Antwerpschen kunstenaar SEVERIN

Uitgave : DE WILDE ROOS :

KINDERPRETJES

Men kondigt aan een Vlaamsche uitgave van
het boek van JAUNIAUX :

HISTOIRE DE LA MUTUALITÉ.

: Samenw. Maatsch. :
VOLKSDRUKKERIJ
Hoogpoort, 27. Gent
